

BAŞKAN — Başbakanlıktan gelen iki tezkere vardır, okutuyorum efendim.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 4 . 5 . 1972 tarihli ve 6/2 - 3056 sayılı yazımız.

Adana Milletvekili Fazıl Güleç'in yasama dokunulmazlığı hakkındaki dosyanın iadesine dair bu kere Adalet Bakanlığından alınan 28.11.1972 tarihli ve 48229 sayılı tezkerenin sureti ile eki bağlı olarak sunulmuştur.

Gereğini müsaadelerine arz ederim.

Ferid Melen
Başbakan

BAŞKAN — Geriverilmiştir efendim.

7. — Adana Milletvekili Fazıl Güleç'in yasama dokunulmazlığı hakkındaki dosyanın iadesine dair Başbakanlık tezkeresi (3/969)

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 4 . 5 . 1972 tarihli ve 6/2 - 3061 sayılı yazımız.

Adana Milletvekili Fazıl Güleç'in yasama dokunulmazlığı hakkındaki dosyanın iadesine dair bu kere Adalet Bakanlığından alınan 29.11.1972 tarihli ve 48 573 sayılı tezkerenin sureti ile eki bağlı olarak sunulmuştur.

Gereğini müsaadelerine arz ederim.

Ferid Melen
Başbakan

BAŞKAN — Geriverilmiştir efendim.

8. — Sözleşmeli subay kanunu tasarısının kurulacak bir Geçici Komisyonunda görüşülmesine dair Millî Savunma Bakanı Vekili, Adalet Bakanı Fehmi Alpaslan'ın önergesi (1/753, 4/345)

BAŞKAN — İki önerge vardır, okutuyorum. Yüksek Başkanlığa

Bugünkü (Gelen kâğıtlar) da yer alan, «Sözleşmeli subay kanunu tasarısı» nm, önemi, mahiyeti ve âcil bir ihtiyacı karşılayacak niteliği dikkate alınarak, havale edilmiş bulunduğu Millî Savunma, İçişleri ve Plân komisyonlarından beşer üyenin iştiraki ile kurulacak bir Geçici Komisyonunda görüşülmesi hususunda karar ittihazını arz ve teklif ederim.

Fehmi Alpaslan
Millî Savunma Bakanı V.

BAŞKAN — Efendim, Geçici Komisyon kurulmasıyla ilgili önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gereği yapılacaktır.

9. — Konya Milletvekili Baha Müderrisoğlu'nun, seçilmiş bulunduğu Sağlık Komisyonu üyeliğinden istifa ettiğine dair önergesi (4/343)

BAŞKAN — Bir istifa yazısı vardır, okutuyorum efendim.

Sayın Millet Meclisi Başkanlığına

Seçilmiş bulunduğum Sağlık Komisyonu üyeliğinden istifa ediyorum. Gereğini rica ederim. Saygılarımla.

Konya
Baha Müderrisoğlu

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur efendim.

V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1972 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1972 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/705; Cumhuriyet Senatosu 1/114) (S. Sayısı : 759, 759'a 1 nci ek ve 759'a 2 nci ek)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, daha önceki birleşimlerden intikal eden 1972 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapıl-

ması hakkında kanun tasarısıyla ilgili açık oy işlemi vardır. Bununla ilgili olarak oy kutuları, bir itiraz vâki olmadığı takdirde, önce sıralar arasında dolaştırılacak ve sonra kürsü önünde bekletilecektir. Sayın üyelerin açık oylama işlemine katılmalarını rica ediyorum efendim.

2. — Çorum Milletvekili Abdurrahman Güle, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilay İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın, İçtüzük teklifi

ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706) (S. Sayısı : 763) (1)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, Başkanlık Divanı adına bir hususu arz etmek istiyorum.

Gündemimizin ilk maddesinde Millet Meclisi İçtüzüğü ile ilgili konu yer almış bulunmaktadır. Geçen birleşimde cereyan eden çalışma şeklinden müphem olarak, önce İçtüzük mü görüşülsün, yoksa Anayasa değişiklikleri mi görüşülsün? Şeklinde ortaya çıkan ve kesinlik taşıyan görüşlere rağmen Başkanlık, siyasi parti grubu yöneticilerimizin bu görüşleri telif edici bir orta yol bulacağı inancındadır. Birleşimlerimizin verimli olması bakımından bu temennimizi açıklamış bulunuyorum.

Efendim, geçen birleşimde Millet Meclisi Anayasa Komisyonu sayın Başkanı Cevdet Akçalı tarafından verilen ve Millet Meclisi İçtüzüğünün öncelikle görüşülmesini öneren önerge okunmuş, üzerinde usul münakaşası yapılmış idi. Şimdi bu önergeyi oylarınıza sunacağım.

Önergeyi kabul edenler...

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Salonda çoğunluk yoktur efendim.

BAŞKAN — Bir kişi ayağa kalktınız (C. H. P. sıralarından 5 milletvekili daha ayağa kalktı)

...Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Takdir edersiniz ki, bu isteğin oylamadan önce ve 5 sayın üye tarafından yapılmış olması gerekir idi.

Efendim, Yüksek Heyetiniz bu önergeyi kabul etmiş bulunduğuna göre, parti gruplarımızın yetkililerinin müştereken tanzim ettikleri, Adalet Partisi Grup Başkanvekilinin, Millî Güven Partisi Grup Başkanvekilinin ve Cumhuriyetçi Parti Grup Başkanvekilinin imzalarını taşıyan bir önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Uzun süredir üzerinde çalışılan ve Anayasa Komisyonundan geçerek gündeme kadar gelmiş bulunan, İçtüzük teklifinin görüşülmesine 6 Aralık 1972 Çarşamba bugün saat 15,00'te

başlanmasına ve kanunun bitimine kadar Genel kurul çalışmalarına, Cumartesi - Pazar hariç olmak üzere, her gün saat 10,00 ilâ 13,00 ve 15,00 ilâ 19,30 arasında yapılmasına karar verilmesini arz ve teklif ederiz.

A. P. Millet Meclisi M. G. P. Millet Meclisi
Grup Başkanvekili Grup Başkanvekili
İzmir Siirt

Ali Naili Erdem Nebil Oktay

C. P. Millet Meclisi

Grup Başkanvekili

İstanbul

İlhami Sancar

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, okunan bu önergeyi...

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, önerge aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Aleyhinde söz istiyorsunuz, bir dakika efendim; ben şu açıklamamı yapayım.

Bu önergeyi İçtüzük çalışmalarına münhasır olmak üzere oylarınıza sunacağım.

Sayın Durakoğlu, önergenin aleyhinde söz istiyorsunuz, buyurunuz efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri:

Bugüne kadar, Yüce Meclisten memleketin ekonomik ve siyasi durumu ile ilgili çok önemli kanun teklif ve tasarıları geldi geçti. Bunların görüşülmesi sırasında, devamlı müzakere yapılmasının her zaman lehinde bulunduk; hiçbir vakit aleyhinde bulunmadık. Yine de, Yüce Meclise sevk edilmiş olan ve halen komisyonlarda müzakeresi yapılan reform tasarılarının da, devamlı müzakere usulü ile biran önce çıkarılmasında, Sayın Meclis Başkanının başkanlığında yapılan toplantıda muvafakatimizi bildirdik.

Bir kere, prensip olarak arz ediyorum ki; devamlı çalışmanın faydası vardır. Ama bu çalışmanın, partilerarası bir mutabakata dayanması halinde, faydasından daha ileri yararlar çıkarmanın mümkün olduğunu da takdir edersiniz.

Münhasıran, şu veya bu partinin kendi görüşleri çerçevesinde muayyen bir sonuca varmasında, siyasi yarar amacıyla yapılacak çalışma tarzlarına da her zaman karşı çıkma za-

(1) 763 S. Sayılı basmayazı 13 ncü Birleşim tutanağının sonuna eklidir.

ruretini duyuyoruz. (A. P. sıralarından gürültüler)

GÜNGÖR HUN (Sakarya) — Allah Allah... Siyasî çtkar mı varmış bunda?.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim, lütfen. Rica ediyorum efendim.

AHMET DURAĞOĞLU (Devamla) — Sayın arkadaşlarım; bir kere şunu kabul edelim ki; bugün İktüzük görüşmelerinde esas olan husus, gayesine uygun şekilde getirilmiş olmasından dolayı, bir İktüzük görüşmesi mahiyetinden çıkmış, bir Anayasa müzakeresi mahiyetini iktisabetmiştir. Anayasanın tadillerinin öncelik kazanması, öyle zannediyorum ki; dünya nın her tarafındaki parlâmentolarda birinci plânda mütalâa edilen bir husustur.

Hal böyle ilken, muhterem arkadaşlarımızın bu teklifi ile açıkça görülmektedir ki; memleketimizin demokratik rejimi ile sıkışıkya ilgili bulunan tadillerin görüşülmesinden daha önemli olan husus, sanki İktüzük görüşmeleri imiş gibi, takdim edilerek; devamlı müzakere usulünü çok önemli olan kanun tasarıları için düşünemeyizken İktüzük müzakereleri için düşünemiyoruz.

Gerçekten acı bir durumdur. Bunu tespit ve tescil için söz aldım. Mâruzatım bu kadardır. Saygılar sunarım. (C. H. P. ve D. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

M. KUBİLÂY İMER (Konya) — Sayın Başkan, önergenin aleyhinde Grup adına söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Grup adına Sayın Kubilây İmer, aleyhinde buyurunuz.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Aleyhinde söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın İşgüzâr, iki kişiden fazlasına söz veremiyorum, takdir edersiniz efendim.

D. P. GRUBU ADINA MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Konya) — Muhterem Başkan, kıymetli milletvekilleri :

İktüzüğün Meclisimizde, Anayasa Komisyonu Başkanı tarafından verilen bir öncelik önergesi ile görüşülmesi kararlaştırılmıştır.

Demokratik Parti olarak görüşümüz odur ki; biraz evvel verilen ve bu İktüzüğün öncelik ile görüşülmesinin, ara vermeden, Meclis müzakereleriyle sonuçlandırılması yolundaki

teklif; İktüzük değişikliğinin Anayasadan sonra görüşülmesi kararında olan; birisi komisyonda, diğeri bilâhare açıklayan iki parti, hakları ve İktüzük gereğince obstrüksiyonlarla hareket ettikleri takdirde; bunun çıkması ve buradaki müzakeresi, Meclisin fuzuli zamanını alacaktır.

Burada şunu açıklıkla belirtelim :

Bir Anayasa eğer İktüzükten sonraya bırakılabiliyor ve Anayasa ile gelecek olan huzur ile, diğerk kanunların bağı olacağı esaslarla ilgili değişikliklerden, bir İktüzüğün görüşülmesi eğer daha müreccah ise, diyeceğimiz olmayacaktır.

Burada biraz evvel Başkan açıkladı : Bu «devamlılık mevzuu sadece İktüzük mevzuu ile ilgili olarak devam edecektir» denildi.

Böyle bir devamlılık teklifi, İktüzükten ziyade, Anayasa mevzuunda verilmiş olsaydı, biz çok daha yanında olacaktık. (A. P. sıralarından gürültüler) Kaldı ki, Anayasada değışecek maddelerde mutabakat vardır.

SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Anayasa değışikliği daha hazır değıl.

CENGİZ EKİNCİ (Ordu) — Anayasadaki değışiklik hazır değıl.

BAŞKAN — Sayın İmer bir dakikanızı alabilir miyim?

(A. P. sıralarından gürültüler)

Efendim rica ediyorum. Yani bu tarz müzakere olmaz.

Sayın İmer, bendeniz bu çalışma şeklinin, münhasıran İktüzüğe aidiyetini belirtirken; diğerk Anayasa değışiklikleri veya reform tasarıları için bu çalışma sistemi uygulanmayacaktır, anlamında söylemedim. Hepsinde aynı şekilde ve aynı türde kararlar alınacaktır. Ama, arada başka tasarıları veya teklifleri görüşme imkânını elimizde tutabilmiş olmak bakımından, o ifadeyi yaptım. Onu belirtmiş oluyorum.

Buyurunuz efendim.

D. P. GRUBU ADINA MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla) — Sayın Başkan; sizin de gayet açık beyan ettiğiniz üzere, diğerkleri mevzuunda ayrıca bir karar alınacaktır, olabilir; karar alınmamıştır. Karar, öncelik mevzuu ile ilgili olarak istenmiş, önerge o yoldadır ve halihazırda bu önergeye bağı olarak biz konuşuyoruz. İstikbale muzaf alınacak ka-

rarlar veya verilecek takrirler bakımından, bizim şu an için söyleyecek bir durumumuz yoktur. Onlar hususunda teklif geldiğinde, elbetteki kanaatlerimizi, fikirlerimizi açıklıkla beyan etme durumu içerisinde olacağız.

Bu İktüzük teklifinin görüşülmesi, öncelikle ele alınması teklif edildiği sırada, yaptığımız konuşmada da belirttiğimiz gibi; bu İktüzüğün hazırlanmasında Partimiz de temsil edilmiştir. Bu İktüzük değişikliği, Meclis Başkanının başkanlığında 20 ay gibi bir zaman almıştır.

Yine bu İktüzük değişikliği, geçen defa değişen Anayasa hükümleri arasındaki «gensoru» müessesesi mevzuu ile ilgili olarak, burada teklif sahibi olarak imzaları bulunan ve partileri adına Meclis Başkanı ile beraber İktüzük teklifini, Anayasa Komisyonuna geliş şekliyle hazırlayan komisyonda bir bekleme durumu hâsıl olmuştur. Bu suretle görülmektedir ki; İktüzüğün, Anayasa ile açık bağı vardır.

Diğer taraftan bu İktüzüğün içerisinde, Plân ve Bütçenin birlikte görüşülmesi gibi bir mevzu da vardır ki; bu da Anayasa değişikliğine vabestedir.

Şimdi bu durumlar olmadığı takdirde...

BAŞKAN — Sayın İmer... Sayın İmer...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla)

— Arz edeceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın İmer. bir hususu hatırlatmak istiyorum :

Yüce Heyetimiz, İktüzük çalışmalarının öncelikle görüşülmesini kararlaştırmıştır

SAMET GÜLDOĞAN (Elâzığ) — Sayın Başkan, hatibe niçin müdahale ediyorsunuz?

BAŞKAN — Bu itibarla..

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Söz keserek izah tarzı ne zamandan beri başladı?

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum, bir dakika, efendim. Şimdi ben hatiple konuşuyorum. Müsaade eder misiniz?

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Böyle bir usul yok.

BAŞKAN — Sizin bu tarzda müdahalenize hiçbir usulde yer yok.

Sayın İmer, bahis konusu önerge: sadece çalışma saatlerimizi ilgilendiren bir önerge-dir. Ona hasren görüşmenizi rica ediyorum.

Buyurunuz efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla)

— Sayın Başkan, biraz evvel müdahalede bulunan arkadaşımıza ikazda bulundunuz. Şu hususu zikrederim :

Burada Meclisteki mevcut milletvekillerinin her birisinin kendisine has bir konuşma tarzı ve uslubu vardır; sözlerinin arasındaki irtibat durumu vardır. Şahsen bunu size ricaen hatırlatmak isterim. Sözlerimin arasına bu şekilde ikazlarla girildiği takdirde, aradaki ittiradı kaybetmek durumum ve bu suretle buradaki konuşmamda birtakım uzamaların meydana gelmesinden peşinen sizden ve Meclisten özür dilerim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla)

— Biz burada «devamlılık» müessesesini konuşuyoruz. «Devamlı olarak İktüzük görüşülsün» diyoruz. Sayın Başkan Anayasada, İktüzük ile ilgili birtakım değişiklikler icabedecek; bunlar gelecek. Bu vaziyette, böyle bir değişiklik halinde, İktüzük müzakerelerini Partilerarası Komisyon ve Anayasa Komisyonu, Anayasadaki değişiklik müzakerelerini bitirip de getirdiğinde, ara yerde ara vermek durumunda olacak mıyız, olmayacak mıyız? olamayacağız.

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Yok İktüzükte öyle şey, yok.

BAŞKAN — Sayın Öztürk, rica ediyorum.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla)

— Bu uzadığı takdirde, kesebilecek misiniz. Bunu 3 günde bitireceğiz, diye bir kararlılık içinde isek; eğer Meclisin çalışmalarıyla ilgili 274 asıl, 6 geçici madde ile teklif sahiplerinin getirdiği; diğer taraftan Komisyonun 162 madde ile getirdiği bir mevzu, bir teklif burada eğer 3 - 4 günde veya bir haftada çıkar gibi peşinen bir kararlılık varsa; biz de bunu bu kadar acele çıkartmamak gibi bir kararlılık içerisindeyiz. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Yangından mal mı kaçıyoruz? (A. P. sıralarından gü-rültüler)

KEMAL BAĞCIOĞLU (Çanakkale) — İktüzüğü 11 senedir çıkartamadık.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Bir maddesini dahi çıkartamazlar.

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla)
— Özür dilerim. Bu güne kadar Meclisteki yapmış olduğum konuşmalarda, konuşma tarzımı ve bu husustaki ifade tekniğimi arkadaşlarım gayet yakından bilirler. Ama, bir mevzuda eğer burada bir öfke varsa bu, şahıs değil bağlanılan ve mukaddes olan fikir öfkesidir. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Fikir öfkesine sahibolmayanlar, fikirden yoksun insanlardır. (A. P. sıralarından «anlaşılmayan müdahaleler»)

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, rica ediyorum..

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla)
— Bu vesile ile burada şu ciheti arz etmek isterim ki, bizim, gerek öncelik meselesinde, gerekse burada devamlılık meselesindeki hassasiyetimiz ve Anayasa değişikliğinin bundan önceki içtüzük mevzuundan daha önce görüşülmesini arzu etmemizin sebebi; hiçbir zaman Anayasada herhangi bir değişiklik getirilecek ve bir partinin geçen defa sözcüsünün de ifade ettiği gibi, gülümseme ile karşılığını bulduğu, şeklindeki bir madde ile ilgili değildir.

Daha açığımı söyleyelim; partilere yardım mevzuu, Partilerarası Komisyondaki Anayasa değişikliği meselesinde tam bir mutabakat halinde hükme bağlanmıştır bugün için.

Bu şartlar altında biz eğer bu mevzuda endişeye düşüyormuş gibi bir kanaat içerisinde gelmiş ve bunu bizden başkaları söylemiş ise, onlar bu mevzudaki mutabakatı tatbik edip etmemek mevzuunda tereddütlü durumda olduklarını izah etmiş olurlar. Biz, değil.. Biz, partilerarasındaki mutabakata varılan bir maddenin çıkıp çıkmamasını düşünmeyiz. Ama, böyle bir şeyi düşünüyorsunuz diyenler evvelâ kendilerinde bu mutabakata varılan hususta yarın bir değişiklik mevzubahis olup olmayacağı noktasını kendilerine sormalıdır. Acaba böyle bir düşünceleri var mıdır, böyle bir değişiklik düşünceleri var mıdır... Kendisinde olmayan bir değişiklik, mutabakattan caymamak düşüncesini başkasına da izafe etmek, zannediyorum ki, partilerarası komisyonlardaki centilmenlik anlaşmasının hükümlerine uygun değildir.

Biz, burada içtüzükle ilgili olarak birtakım hususlarda muhalefet ediyor ve aleyhte konuşuyorsak, bu, bizim mutabakata varma-

dığımızı ifade ettiğimiz bir mevzu ile ilgilidir. Biz, mutabakata vardığımız bir mevzu etrafında, onun aleyhinde konuşma durumu içerisinde değiliz ve zihinlerde bu yönden bir teşevvüş uyandırmak kanaatini de asla taşımış değiliz. Biz siyaseti birtakım art düşüncelerin mahsulü olarak kabul etmiyoruz. Kapalı odalarda bir türlü, komisyonlarda bir türlü, Heyeti Umumiyyede bir türlü, milletin önünde bir başka türlü konuşmayı siyasetin değil, siyasette gayriahlâkiliğin bir unsuru olarak görmekteyiz. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

BAŞKAN — Sayın İmer, bir dakikanız kaldı efendim, tamamlayınız lütfen.

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla)
— Muhterem Başkan, zaman kayıtları ile elbetteki bağlı bulunmaktayım; ama, bugüne kadarki Meclis tatbikatının verdiği örnekler muvacehesinde, eğer bilinen müddeti sözlerimi bağlamak bakımından biraz geçmiş olursam müsamahanızı, bugüne kadarki tatbikata dayanarak rica edeceğim, bunu hem sizden, hem de kıymetli milletvekillerinden istirham edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, bir hususu iyice bilmek lâzım. Şahıslarımız ayırız. Ben burada Konya Milletvekili, Kubilây İmer sıfatı ile değil, bunların hepsi içerisinde olmakla beraber bir partinin grubunun görüşünü ifade sadedinde konuşuyorum. Bu bakımdan sözlerimin ifade ettiği mânâ burada ortaya koyduğum fikirler bu tarafları ile ele alınmak icabeder. Benim, - özür dilerim - burada bunu söylemiş olmam bile abestir ama, mecbur kaldığım için ifade zarureti hissetmiş bulunmaktayım.

Muhterem arkadaşlarım; bu ölçülerle biz grup olarak Anayasanın içtüzükten sonra görüşülmesini, bu memleketin yüksek menfaatleri bakımından hiçbir kimseye yaranmak veya hiçbir kimsenin lehimizde aleyhimizde konuşacağını düşünerek değil, milleti, vatani ve Devleti düşünmek suretiyle hareket ederek burada iddia ediyoruz ve bu iddia içerisinde diyoruz ki; haklı gördüğümüz bu görüşü, bu tutumu, bu içtüzüğün Anayasadan sonra görüşülmesi yolunda içtüzüğün bize verdiği imkânlar içerisinde bunu tediye etmek yolunda her türlü fer-

dî ve grup çalışması yapacağımızı, diğer partiler içerisinde nasıl bir başka yolda kararlılık mevcut ise, bizim partimizin de tam mevcudu ile bu kararlılık içerisinde hareket edeceğinden emin olmanızı tekrar ve hassaten belirtir, hepinize saygılarımı sunarım

ALİ NAILİ ERDEM (İzmir) — Adalet Partisi Grubu adına lehinde söz istiyorum efendim

Başkan — Adalet Partisi Grubu adına Ali Naili Erdem buyurunuz efendim.

ADALET PARTİSİ GRUBU ADINA ALİ NAILİ ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Öncelikle ilgili önerinin kabulünden sonra Başkanlık Divanı sayın Kâtip üye tarafından muhterem heyetinize bir hususu kıraat etmek suretiyle heyetinizin bilgilerine sundular. Bu, çalışma süreleriyle ilgili olan kısımdı. Bunun üzerine iki arkadaşımız çalışma süresinin nasıl tanzim edildiğine mütedair olan bu görüşün aleyhinde konuşmalarda bulundular.

Sayın Meclis Başkanının riyasetinde yapılan toplantıda dört madde halinde toplanan ve sayın Başkan tarafından biraz evvel okutulan husus ikinci maddeyi teşkil etmekte idi. Bütün grup başkanvekili arkadaşlarım, günlerin ve zamanın tanziminde mutabakatları olduklarını ifade ettiler. Bendeniz dahil diğer partili arkadaşlarımızın hepsi müddet bakımından Cumartesi, Pazar hariç, haftanın her günü saat : 10.00 - 13.00, 15.00 - 19.30 arası Meclis müzakeresinde mutabakatları olduğunu bildirdiler.

Sayın Meclis Başkanı önündeki yazıya bunu madde haline getirirken şöyle ifade etti, dedi ki; «takvim olarak İhtizük değişikliğini ilk önce öngördüğümüz için bu defa yapılacak oylamada bunu evvela oya vazedeceğiz, ancak bundan böyle takvimde yer alan diğer konular geldiği zaman sizleri tekrar buraya davet etmeksizin, sizlerin tekrar yanıma gelmenizi rica etmeksizin bendeniz önergeyi hazırlayacağım, sayın grup başkanvekili arkadaşlarıma göndermek suretiyle sadece imzalarını rica edeceğim» dedi. Arkadaşlarım da «Evet» dediler.

Şu hale göre, zamanın nasıl tanzim edileceği hususunda bütün grup temsilcisi arkadaşlarımız biraz evvel ifade ettiğim hususlarda mutabık

olduklarını belirttiler. Nitekim sayın Başkana da teşekkür ederim, konuşmasının bir ikinci bölümünde şimdi sizlere ifade ettiğim hususu bu şekilde belirttiler.

Net ve açık olarak bir şeyi muhterem heyetinize ifade etmeye mecburum.

Değerli arkadaşlarım, üzerinde saat 10'dan başlayıp, saat 13.00'e kadar, tekrar saat 15.00 de başlayıp, saat 19.30'a kadar müzakeresini istediğimiz tek konu İhtizük değildir. Takvimde önemli mesele olarak yer almış bütün konular için bu mesaiyi kabul ediyoruz. Toprak Reformu Kanun tasarısı mı gelecek sabahleyin saat 10.00 - 13.00, 15.00 - 19.30. Maden Reformu mu gelecek, yine aynı uygulama, Petrol Reformu mu, Üniversite Reformu mu, Eğitim Reformu mu. Anayasa değişikliği mi aynı uygulama... Anayasa değişikliği neticesinde çıkarılması gereken Devletin güvenliği ile ilgili kanunlar mı aynı uygulama. Böylece ortaya koymuş olduğumuz net ve açık husus şu; Bir salim çalışma içerisinde önemli mesele olarak görülen hususların en kısa zaman içerisinde bitmesi gerekli olduğunda mutabakatımızı bildiren Adalet Partisi bu müddetin en faydalı şekilde kullanılmasında da mutabakat halinde olduğunu ifade etmektedir.

Şu hale göre, arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, İhtizükü «Yangından mal kaçırma» gibi sözlerin...

SAMET GÜLDOĞAN (Elâzığ) — Eskiden nerede idiniz?..

ALİ NAILİ ERDEM (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, şu İhtizükün çıkarılması halinin insaf ölçüleri içerisinde mütalâa ettiğiniz takdirde hangi siyasi parti grubuna bir siyasi yatırım istikametinde fayda sağladığını söyleyebilir misiniz?

MUSTAFA VEDAT ÖNSAL (Sakarya) — Niye ısrar ediyorsunuz bu kadar.

ALİ NAILİ ERDEM (Devamla) — İsrarımızın maksadı gayet net ve açık. Diyoruz ki, Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlardan normal şartlara çıkılmasında, sâlim bir limana ulaşılmasında önemli meseleler olarak vaz'edilen bu hususların, müddeti içerisinde çıkmasında bütün arkadaşlarımız, uygulandığı günden bu yana bâzı hususların haline imkân vermeyen, zamana bizi mahkûm eden, zamanın çalışma süre-

sinin içerisine sokmayan ve böylece mahzurları, eksiklikleri boşlukları ortaya çıkan Dahilî Nizamnamenin yerine yapılan uygulamanın neticesinde bulunan eksiklikleri, boşlukları tanzim etmek suretiyle Parlâmentonun daha iyi, daha mükemmel çalışmasını temin etmeye mâtuftur. Bunun dışında hiçbir şey yok.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Anayasa ne oldu?..

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Anayasa hazır değil..

ALİ NAILİ ERDEM (Devamla) — Arkadaşımızın bir konuşması var, güzel bir ifadedir; «Kapıların arkasında başka türlü konuşma, odaların içinde başka türlü konuşma, localarda başka türlü konuşma, Meclis kürsüsünde başka konuşma».. (D. P. sıralarından «Alkışlar») Alkışyan arkadaşlarıma hatılatırım, Anayasa üzerinde Adalet Partisinin değişikliğe mütedair istekleri bugünün meselesi midir, yoksa Adalet Partisinin kurulduğu günden beri ortaya koymuş olduğu görüşler midir?.. (Adalet Partisi sıralarından, alkışlar)

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) — O bizim meselemiz Ali Naili Bey..

ALİ NAILİ ERDEM (Devamla) — Şu hale göre, Anayasa üzerinde ortaya konulan görüşler, değişiklik teklifleri Türk kamuoyuna, dünya kamuoyunun bilgilerine sunulmuş, her toplantıda, Meclis kürsüsünde, seçim sathı mailine girildiği zaman Adalet Partisinin bütün şahısları tarafından ayrı ayrı ifade edilmiştir.

«Anayasayı önce görüşelim» sözüne gelince: Şimdi, muhterem arkadaşlarım, Partilerarası Komisyon kendi çalışmalarını varlabilecek bir nokta içerisinde henüz dün akşam ikmal ettiler mutabakatlarını. Bu varlabilecek bir noktadır; oraya varabilmişler. Bütün arkadaşlarım bilirler ki, evvelâ Anayasanın değişikliğe tabi tutulabilmesi için; yeterli olan imzanın tanzim edilmesi ve bunların Meclis Başkanlığına verilmesi; ondan sonra Muhterem Heyetinizin ıttılâ kesbetmesi ve aradan yine Tüzükteki belli müddet geçtikten sonra Meclis müzakerelerine gelmesi icabeder. Bu müddet normal, rahat, bütün siz değerli arkadaşlar bilirsiniz ki, normal 10 günü gerektirmektedir.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) — Çarşamba günü bitiyor hepsi.

ALİ NAILİ ERDEM (Devamla) — Ya elinizde kaleminiz, kitabınız; ya elinizde mevcudolan İktüzük mevzuatınız yok.

MEHMET KILIÇ (Gaziantep) — Öğretsene.

M. VEDAT ÖNSAL (Sakarya) — Sizin de geciktirmek arzunuz var da onun için.

SAMET GÜLDOĞAN (Elâzığ) — Anayasa değişiklikleri sabote ediliyor.

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum, lütfen karşılıklı görüşmelere yol açmayınız. Buyurunuz Sayın Erdem.

ALİ NAILİ ERDEM (Devamla) — Gerçekten 10 günlük bir zamanın Parlâmento çalışmaları içerisinde bir başka mesele ile doldurulmasına, elimizde hazırlanmış bulunan takvimde önemli meselelere hasredilebilmiş olsa, bunun yadırganacak yönü olmayacaktır. Ama, bu 10 gün, sayın arkadaşlarımızın beyanlarına iltifat ettiğimiz takdirde, önemli olarak görülen meselelerden çok, Parlâmentonun diğer garnitür mahiyetinde demiyeceğim; ama bugüne göre önemli olmayan meseleleri ile dolmuş olacaktır. Bunun zannediyorum ki, faydası hiçbir arkadaşşa yoktur; Parlâmentoya da yoktur.

Bu itibarla, sayın arkadaşlarım, Anayasa konusunda, İktüzüğü etkileyeceği noktasından hareket etmek suretiyle, Anayasaya öncelikle bir müzakere zemini hazırlayım tarzındaki düşünceleri, bugüne kadar gerek Sayın Meclis Başkanının riyasetinde yapılan toplantılarda, gerek iki defa bu kürsüde yapmış oldukları konuşmalarda bir ciddî gerekçe ortaya koyamamışlardır.

Bu itibarla, Sayın Meclis Başkanının başkanlığında yapılan toplantıda karara bağlanan ve şimdi Muhterem Heyetinizin ıttılâna sunulan çalışma günlerinin tanzimine mütedair önergenin kabulünü Muhterem Heyetinizden rica ederim.

Saygılarımla. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Durakoğlu söz istiyorsunuz. Hangi hususta bana belirtir misiniz efendim, size izafe edilen?..

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Efendim, Sayın Erdem daha önce Sayın Meclis Başkanının başkanlığında yapılan toplantıda kabul ettiğimiz bir hususun burada aleyhinde olduğumuz, karşı çıktığımızı dair..

BAŞKAN — Hangi husus onu belirtir misiniz efendim?...

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Devamlı müzakere konusu.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Durakoğlu, Meclis Başkanlığından aldığımız yazının bir paragrafını okuyorum ben size; burada diyor ki, «Madde 2. Takvimdeki konularda Anayasa değişikliği ve İçtüzüğü görüşülmesi, her konuda ayrı ayrı karar almak kaydıyla Cumartesi, Pazar hariç olmak üzere şu şu saatlerde aralıksız görüşmeye devam edilmesi hususlarında parti grupları mutabık kalmışlardır.» diyor. Sayın Erdem bunu tekrar ettiler.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Tamam efendim, ben de onu okuyacağım benim de elimde efendim. Bunun buraya da şâmil olduğunu iddia ediyorlar efendim. O bakımdan...

BAŞKAN — Yani şunu öğrenmek istiyorum, talebinizi daha açık hale getirmek için, anlayabilmek için? İçtüzük görüşmelerinin devamlılığı konusunda Sayın Meclis Başkanının başkanlığında yapılan toplantıda C. H. P. adına toplantıya katılan sayın temsilciniz bu görüşte değil mi idi efendim?...

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Efendim onu arz edeceğim.

BAŞKAN — Bu görüşte mi idiniz? (Gürültüler) Efendim bir dakikanızı rica ediyorum anlaşalım önce biz. Şimdi efendim Sayın Naili Erdem bu şeyi tekrar ettiler. Size başka bir görüşün izafe edildiği iddiasında iseniz bu toplantıda böyle bir şeye katılmadık demeniz lâzım ki ben size söz verebileyim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Katılmadık değil efendim, katıldık. Biz devamlı müzakerenin de taraftarıyız. Ama, anlaşma konularıyla anlaşılamiyan konular var. Bir centilmen anlaşmasının mevcudiyeti iddia ediliyor.

BAŞKAN — Sayın Durakoğlu biliyorsunuz şu müzakeremiz münhasıran Meclisin çalışma saatlerine dair; önerge ona ait. Onun içerisinde...

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkanım 95 nci madde gayet sarıhtır.

BAŞKAN — Efendim anlıyorum da...

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Bir hatibin konuşmasında ileriye sürdüğü mütalâanın hilâfına bir fikir isnat olursa sataşmadır, söz verilir. Takdir size aittir.

BAŞKAN — Sayın Durakoğlu anlıyorum da, ben önce isteğinizi bir vuzuha kavuşturmak istiyorum kendi yönümden; sizin yönünüzden değil.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Efendim o kadar vuzuh istiyorsunuz ki konuşmama lüzum kalmıyor. Lütfederseniz açıklarım.

BAŞKAN — Sayın Durakoğlu münhasıran bu önerge üzerinde olmak kaydıyla buyurun.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Münhasıran efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; evvelâ bir üzüntümü arz etmek mecburiyetindeyim. Bu Yüce Mecliste, özellikle Sayın Başkanın başkanlığında yapılan toplantıların gizli olmadığını iddia etmek öyle zann ediyorum ki hiç kimsenin aklının köşesinden bile geçmez. Gizli toplantıların, değil söylenen sözlere başka mânalar atfetmek, jestler, mimiklerle beraber burada nakledildiğini görmenin üzüntüsünü arz ederek sözlerime başlıyorum.

Şimdi konu nedir arkadaşlarım?

Sayın Başkan, yapılan toplantıdan sonra basına bir açıklamada bulundu. Bu açıklama 3 maddeliktir. Anlaşma sağlanan konularda devamlı müzakere usulünün yapılacağı karar altına alındı. Biraz önce yaptığım konuşmada da reformlar konusunda yapılan müzakerelerin devamlı müzakere usulü olması yolunda muvafakatimiz olduğunu arz ettim. Anlaşma sağlanmayan, yani centilmen anlaşmasının dışında kalan hususlarda da devamlı müzakere usulünün, «Nasıl olsa kabul edilmiştir, ister anlaşma sağlansın, ister sağlanmamış olsun; devamlı müzakere usulünü kabul ettiniz ya biz hepsine de teşmil ederiz» yolunda bir beyan zann ediyorum mantığa aykırıdır. Bu âdeta geçen gün gene Sayın Ali Naili Erdem'in, alalecele bu teklifin müzakeresinin yapılması diye apaçık beyanını; «Efendim bu teklife nasıl alalecele hazırlanmış denilir 14 aydan beri hazırlanıyor; böyle bir söz söylenir mi?» gibi mantık zorlamalarının tabii sonucudur. Biz, bir kere reformlar gibi bu memleketin büyük davalarının ele alınmasının yıllarca savunan kişiler olarak, devamlı müzakere yoluyla şu Meclisten çıkarılmasının en büyük iştiyâkını, hararetini taşıyan insanlarız.

Bu konuda zerre kadar tereddüdümüz yoktur. Bu konuda fikrimizi açıklamışız. Ama, bir toplantıya geliyoruz, bu toplantıda bir konuda karar veriyoruz. Vendiğimiz karar, devamlı müzakere kararıdır. Devamlı müzakere kararı takvimde yer alanlar içindir. Takvimin dışında bırakılması, 2 partinin muhalefetiyle takvimin dışında bırakılmış olmasına rağmen, takvime sokarak «Centilmen anlaşmasının içindedir» diye mütalâa edip, devamlı müzakere içinde, «Yalnız reformlar için değil, içtüzük için de varittir.» demek, bütün bu gerçekler, basına verilen beyanat ve Sayın Başkanın kendi eliyle yazdığı bildiriden de açık bir şekilde belli olmaktadır.

Centilmen anlaşması arkadaşlarımız ya vardır, ya yoktur. Varsa şümul bellidir, reformlar içindir, Anayasa içindir. Bunlar açıktır. Onun dışında anlaşma sağlanmayan konularda anlaşma sağlanan hükümlerden istihraç ile mütalâalar çıkarıp, mantık zorlamalarına gidip itham eden kişiler hiçbir zaman bir şey kazanmazlar, ama çok şey kaybederler.

Saygılar sunarım. (Gürültüler)

BAŞKAN — Efendim okunan önergeyi..

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Sayın Başkan çoğunluk yoktur.. (Gürültüler ve A. P. sıralarından «yuh» sesleri).

(Cengizhan Yorulmaz, Veli Mete Bakırlı, Orhan Okay, Abdullah Naci Budak ve Abdullah Baştürk ayağa kalkarak çoğunluk olmadığını iddia ettiler.)

BAŞKAN — Efendim zapta alayım; efendim; rica ediyorum. Sayın Yorulmaz, Sayın Bakırlı, Sayın Okay, Sayın Budak ve Sayın Baştürk çoğunluk olmadığı iddiasıyla yoklama istemişlerdir, yoklama yapılacaktır efendim. (Gürültüler ve «yuh» sesleri). Rica ediyorum efendim, rica ediyorum.. (Gürültüler) Rica ediyorum efendim... 5 sayın üyenin de içtüzüğe göre çoğunluk yok iddiasına hakları var. Yoklama yapılacaktır efendim.. (Gürültüler). Efendim yoklamayı yapamıyorum bana mâni oluyor-sunuz.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Sayın Başkan bu Meclisin çatısının altında «yuh» deniyor dikkat buyurun rica ederim.

BAŞKAN — Efendim o söz söyleyene aittir rica ederim. («Yuh» sesleri). Rica ederim Sayın Yorulmaz.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Sayın Başkan içtüzük hakkını kullananlara nasıl yuh denir Sayın Başkan?.. Daha ağırını vermek kudretini haiziz, ama bu çatının altında olmaz.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.. Efendim bu tarz sözler sahiplerine aittir, Meclisimize yakışmaz efendim.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapıyoruz efendim. (Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Efendim, tespit ettiğimiz sayın üyelerle birlikte çoğunluğumuzun olduğu anlaşılmıştır. Birleşime devam ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporunun okunup okunmamasını oyunza sunuyorum. Raporun okunmasını isteyenler... İstemeyenler... Okunmayacaktır.

İçtüzüğün tümü üzerinde söz isteyen sayın üyelerin isimlerini arz ediyorum:

Bu ana kadar Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ahmet Durakoğlu söz istemişlerdir. (A. P. sıralarından «Yoklamaya katılmadı, yok yok» sesleri ve gürültüler.)

FUAT AZMİOĞLU (Kütahya) — Yüzü kızsın, dinlemek de istemiyoruz.

BAŞKAN — Ne diyorsunuz efendim, bir şey mi buyurdunuz?

FUAT AZMİOĞLU (Kütahya) — Seni kim dinleyecek?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Durakoğlu.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, 3 saattir vakit kaybediyoruz.

BAŞKAN — Yoklamada bulunmayanların Meclis çalışmasına katılamayacağı hakkında bir kural mı icadedeceğim efendim?

Buyurun Sayın Durakoğlu.

MUSA DOĞAN (Kars) — Dinlemek de istemiyoruz.

BAŞKAN — Dinlemek istemiyorsanız dışarıya buyurun.

Buyurunuz Sayın Durakoğlu.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Vakit kaybediyoruz.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı, vakitleri siz kaybediyorsunuz beyefendi, bir şey yapmıyorsunuz ki.

Buyurunuz efendim.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ GRUBU ADINA AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Varlığını ispata hiç ihtiyaç duymayan bir insanım. Eğer iş, hicap duyma meselesine gelirse herkes fiilinden hassasiyeti derecesinde hicap duyar, bundan da herkesin müsterih olması lâzım.

Millet Meclisi İktüzüğün üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini arz etmeye çalışacağım.

Aziz arkadaşlarım, Anayasanın 85 nci madesi, Yasama Meclislerinin İktüzüklerini kendilerinin yapacağını ifade eder. 1961 yılından beri bu konuda Yüce Mecliste İktüzük çalışmaları hemen her dönemde ısrarla yapılmıştır. Nitekim Birinci Dönemde hazırlanan metin görüşülme imkânını bulamamıştır. Daha sonraki dönemde hazırlanan metin de yine aynı sonuca varmıştır. Bu defa İktüzük çalışmaları yine ihmal edilmemiş, üzerinde 16 ay süren bir zaman zarfında çalışmalar yapılmıştır.

Biz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak bu çalışmalara devamlı surette katılmış, görüşlerimizi ifade etmiş ve katkıda bulunmuşuzdur. Gönül isterdi ki, bütün partilerin mutabakatı çerçevesinde bu hazırlanan metin Yüce Mecliste müzakere konusu olsun ve en iyi örnek olarak Yüce Meclisten çıksın. Değil bugünün, yarının da doğacak ihtimallerini bertaraf edecek, zaman kaybını önleyecek bir şekilde müzakerelerin selâmetle idaresinde en önemli unsur olarak Yüce Meclisten çıksın.

Ancak, başından beri bu konuda yapılan müzakereler de göstermektedir ki; bu yola girmek imkânı hâsıl olmamıştır. Bu konuda şu veya bu partiyi suçlamak aklımızdan bile geçmez; fakat yurdumuzun en önemli meselelerinin mevzuubahs olduğu yerde, ehemmi mühime tercih etmek durumunda kaldığımızı da hiç kimse inkâr edemez.

Bizim bugüne kadar olan İktüzük konusundaki müzakerelerde takındığımız tavır, memle-

ketin yüksek menfaatlerinin ve demokratik rejimin yarınını teminat altına almak yolunda, hattâ hak ve özgürlüklerin kısılmaması yolunda mevcut kaygılarımızı bertaraf etmek için ve bu hedefe yönelen İktüzüğün faydasını, önemini çok aşan bir davranışın eseri idi.

Bir kere, bir hususu kesinlikle arz etmek isterim. Bu sözlerimle Millet Meclisinin bir İktüzüğe kavuşması lüzumunu kabul ettiğimi ifade etmek istiyorum. Bunu biz başından beri kabul etmişizdir. Ancak, bizim bu davranışımızın, bu içtenlikle ifademizin aksine bâzı davranışlara şahid olduk. Bu da, mademki İktüzüğe taraftarsınız, her zaman görüşülmesine taraftarsınız öyle ise, sonucunu çıkaran bir davranıştır.

Aziz arkadaşlarım, iki şeyi birbirinden kesinlikle ayırmak lâzımdır. Bir konuya taraftar olmak ayrı şeydir, o konunun münhasıran muayyen günde müzakeresinin yapılmasına taraftar olmamak ayrı şeydir. Bu iki hususu kesinlikle birbirinden ayırdıktan sonra, kimin ne maksatla hangi davranışa girdiğini anlamakta güçlük çekecek insanın çıkacağını tahmin etmiyorum.

İktüzük müzakereleri nedeniyle bir konuya daha temas etmek zarureti duyuyorum. O da hemen hemen birçok parlâmentolarda, birçok çoğunluk gruplarının içine düştüğü bir ruh haleti vardır. Zannederler ki, bu çoğunluk, değişen her dönemde değişmez bir vasıf alacak hattâ artacak, eksilmeyecek. Bu düşünce ile hareket eden basireti, akli birinci plânda tutanların yapacaklarını değil de, sadece bu vehmin tesiri altında tuhaf davranışlara girmekten kendilerini geri tutamazlar. Bu birçok memleketlerde, birçok parlâmentolarda görülen bir gerçektir. Çoğunluğa sahibolanlar, bizim istediğimiz gibi olur derler. Kendi istedikleri gibi yapmanın çabasına girenler, birçok şeyleri yaparlar, ama hesaplarının çok kısa yarınlarda tamamiyle aksinin çıktığına da şahit oldukları zaman, ortaya çıkan durumda müsebbip ve fail aramak için onun bunun yakasına sarılırlar. Bizim çok yakın geçmişimiz bunun ibretamiz örnekleriyle doludur. Koca tarih bu vehme kendisini kaptıranların ne derece yandııklarını çeşitli misallerle göstermiştir.

Bu mâruzatımdan sonra İktüzüğün getirdiği hükümlerle, Anayasa arasındaki irtibat üzerin-

de duracağım ve Anayasa Komisyonundan gelmiş olmasına rağmen, mevcut İktüzüğün Anayasaya taban tabana zıt, kelimenin altını çizerek söylüyorum, taban tabana zıt hükümler taşıdığını izah etmeye çalışacağım.

Göreceksiniz ki; bu İktüzük içinde Anayasanın gayet sarıh hükmüne rağmen yer almış olan maddeler vardır. Ve yarının tatbikatı bu maddelerin ne derece adaletsiz olduğunu çok kısa sürede ispat edecek mahiyette hükümler vardır.

Evvelâ, gördüğümüz bu hükümlerden çıkarığımız bir sonuç var. Halen yürürlükte olan İktüzüğün 37 nci maddesi, bir komisyonun kendisine havale edilen işi evvel emirde Anayasaya aykırı olup olmadığı konusunda tetkik eder, ondan sonra incelemeye başlar. Mevcut olan hükümlere bakıyoruz, getirilen hükümlere bakıyoruz, İktüzüğün 37 nci maddesine göre bu teklifin Anayasaya aykırı olup olmadığı yolunda Anayasa Komisyonunun bir tetkik yapıp yapmadığını incelediğimiz zaman vardığımız sonuç şu oluyor :

Anayasa Komisyonu incelediği bu teklifi ne için başında, ne de sonunda Anayasaya uygun olup olmadığı konusunda bir tetkike tâbi tutmamıştır.

Anayasanın 85 nci maddesi gereğince; «Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını, kendi yaptıkları İktüzüklerin hükümlerine göre yürütürler» Yine aynı madde, «İktüzük hükümlerini, siyasî parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir» der.

Bu açık hükme rağmen Millet Meclisi Başkanlık Divanının teklifinin teşkilinde, teklifin getirdiği hal tarzı açık bir şekilde Anayasanın, arz ettiğim, 85 nci maddesine aykırıdır. Teklifin, Başkanlık Divanının teşkiline dair hükmü tetkik edildiği zaman, demokratik icapların bugün bulunmayan ve fakat yarının getirmesi muhtemel bulunan ve Meclisin teşkil tarzı ile yani aritmetiği ile şekillenmesi mümkün olan durumlar için hal tarzı getirmekten çok uzak kalmıştır. Maddeleştirilen hususların hemen hepsinde galip olan ve birinci plânda nazara alınan ihtimalin, bugün içinde bulunduğumuz Meclis aritmetiği olduğu görülmektedir.

Bu nedenledir ki, teklif bugünün ihtiyacını belki karşılayabilir, ama yarının doğması muhtemel koşullarında uygulama yeteneğini bünyesinde taşımaktan uzaktır.

Anayasanın 85 nci maddesi, kuvvet oranlarını Meclisin bütün faaliyetlerinde ve özellikle Başkanlık Divanında sağlamayı esas tutmuştur. Burada oranı sadece aritmetik bir oran olarak kabul etmeye imkân yoktur. Kaldı ki; öyle kabul etsek dahi oran artı adalet (oran + adalet) şeklinde kabul etmek zarureti vardır. Adaletsiz bir oranın Anayasanın istediği oranı sağladığını iddia etmeye imkân yoktur.

Şimdi aziz arkadaşlarım, arz ettiğim bu durumu bir rakamla tespit ettiğim zaman göreceksiniz ki, teklifte getirilen hüküm Anayasaya demin arz ettiğim ifade ile açık bir şekilde ve taban tabana zıttır. Teklifin 11 nci maddesi ve 9 neu maddesi üzerinde durmak istiyorum: Teklifin 9 neu maddesine göre Başkanlık Divanında 4 Başkanvekilliği olacaktır. 11 nci maddeye göre de; bu 4 Başkanvekilinin 2 adedi Millet Meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuna sahip siyasî parti grubuna ait olacak ve ondan sonra oran, en yüksek olanından başlayarak sıra ile dağıtılacaktır.

Burada bir husus üzerinde bilhassa durmak istiyorum. Yalnızbaşına 9 neu maddeyi veya yalnızbaşına 11 nci maddeyi ele aldığınız zaman farklı sonuçlara gidersiniz. Ama 9 neu maddenin 4 rakamını, 11 nci maddenin de bu 4'ün dağılışı rakamını esas tutarak arz edeceğim hususları değerlendirdiğiniz zaman göreceksiniz ki, 85 nci maddenin Başkanlık Divanının teşkilinde siyasî parti gruplarının kuvvetleri oranında Divana katılmaları hükmü yerine getirilememektedir.

Şimdi, rakamla bunu ifade etmek istiyorum. Bir tarafta (A) partisi var, 226 üye ile temsil ediliyor. Teklifin 11 nci maddesine göre (A) partisine 2 Başkanvekilliğini vereceğiz. Çünkü, 226 sayım üye ile temsil ediliyor, (A) partisi. Diğer tarafta 200 üye ile temsil edilen (B) partisi var. Teklifin 11 nci maddesine göre 200 üye ile temsil edilen (B) partisine de 1 Başkanvekilliğini vereceğiz. Yüce Meclisin bir tarafında da 10 üye ile temsil edilen (C) partisi var. Şimdi bu 4 Başkanvekilliğini dağıtırken 10 üyeli (C) partisine de 1 Başkanvekilliği vereceğiz ve

ondan sonra da rahat bir şekilde ve göğsümüzü gere gere diyeceğiz ki; Anayasa'nın 85 nci maddesine göre kuvvetleri oranında siyasî parti grupları Başkanlık Divanına katıldılar. Buna inanacak kişi aramak ve bulmak zannederim çok güç olacaktır.

OSMAN ÖZER (İstanbul) — Nerede var böyle bir grup?

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) — Beyefendi, bugün olmazsa yarın olur. Bugünü maddeleştirmiyoruz, istikbali maddeleştiriyoruz.

BAŞKAN — Sayın Özer, rica ediyorum müdahale etmeyiniz.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) — Şimdi arkadaşlarım, nispetlere vurduğumuz zaman % 200 fazlasına verdiğimizizi, % 200 noksanına da aynı nispet dahilinde veriyoruz ve 85 nci maddenin oranını burada sağladığımızı da iddia ediyoruz. Sayın arkadaşım da diyorlar ki; «Nerede 200 kişilik grup?» Biz 1973 seçimlerinde neticenin ne olacağını bilmiyoruz ama, bir kehânet sahibi olmadığımızı da göğsümüzü gere gere iddia edebiliyoruz. Fakat sayın arkadaşım: «Biz biliyoruz» diyerek bizim iddia edemediğimiz hususta kehânet sahibi olduklarını da ifade buyuruyorlar. Fikir sayarsak hürmetimiz bâkidir.

Sayın arkadaşlarım; kanunlar bugünün ihtiyaçlarını karşılamak için yapılmazlar, tüzükler bugünün ihtiyaçlarını karşılamak için yapılmazlar. Nitekim Komisyonda hâkim olan kanaat de; bugünün şartları yarın da değişmeyecek, öbür gün de değişmeyecek, 4 yıl sonra, 8 yıl sonra, 12 yıl sonra da değişmeyecek şeklinde idi ve bu kanaat ile hareket edilmiştir. Yarının getireceği ihtimalleri bilebilseydik, öyle zannediyordum ki, bugünün mahzurlarını ortadan kaldırmaya çalıştığımız vasata gelmezdik. Bunu da kabul buyurun. Bu sebeple yarın gelecek ihtimalleri hesaba katmak zaruretindeyiz.

Ayrıca bir hususa daha önemle işaret etmek isterim ki; maddenin tanzim tarzından da bu açık bir şekilde görülmektedir. Divana katılma sadece bir Divan Kâtipi üye ile de sağlanmış olmaz. Kuvvetlerin oranı Divanda inikâs edecek. Kuvvetlerin oranı Divanda 1 Kâtip üye veya 1 idareci üye ile inikâs etmesin de, bir büyük partinin, hattâ çoğunluk partisinin ya-

nında, onun kuvvetine çok yakın, fakat çoğunluk partisi olamayan partinin imkânlarının nihayet noksan olan nispeti ne ise o nispette Başkanlık Divanına katılması mevzubahistir, böyle olunca da, Başkanlık Divanına katılmayı; «münhasıran üyesi var, tamamdır» diye bir hükme bağlamaya imkân yoktur.

Başkanlık Divanının fonksiyonunu katılma ile birlikte, beraber mütalâa etmek lâzımdır. Başkanlık Divanında yönetime katılma da vardır. Yani Meclisimizin sayın Başkanı yerine müzakereleri idare eden Başkanvekilleri temsil edildikleri, bağlı bulundukları partilerin temsilcileri değildir, oraya seçildikten sonra. Ama Başkanlık Divanında kayıtlı oldukları partinin kuvvetini orada bir oran içinde temsil ederler. Öyle ise, yönetimde de söz sahibi olmaları lâzımdır. Şimdi, 4 Başkanvekilliğini 2'ye indirir, hattâ 1'e indirir (Başkan seçiminin de ne olacağı belli değildir, parti kaydı aranmaksızın yapılacaktır.) salt çoğunluğa sahibolana verirseniz, diğer parti gruplarının Divanda 1'er idareci üye veya kâtip ile temsil edilmiş olmaları oranlar içinde mütalâa edildiği zaman haklı görülse dahi Başkanlık Divanındaki yönetime katılmamaktan dolayı gene de Anayasanın 85 nci maddesine aykırı bir hal ortaya çıkar.

Şimdi bu mahzur nereden geliyor? Bu mahzur; getirilecek hükümde takibedilecek yolun uygun olmadığından ileri geliyor. Burada galip vasfa itibar edilmesi lâzımgelir. Galip vasfı nedir? Galip vasfı; Meclis aritmetiğinin değişken oluşudur. Bir seçimde Meclisin bir tarafında salt çoğunluk bulunmayabilir de. Nitekim, 11 nci madde bir nebze salt çoğunluğun bulunmadığı zamanda durumu idare eder hüküm getirmektedir. Salt çoğunluk yoksa, tabiatıyla oranlar nispetinde dağıtılacaktır üyelikler, ama adede bağladığımız zaman, yani değişken vasfa itibar etmez de katı bir sayıyı o değişken vasfa uydurduğunuz zaman ne oranda adalet sağlamak, ne de Anayasanın 85 nci maddesinin aradığı anlamda bir oranı Başkanlık Divanına inikâs ettirme imkânı olmaz. Burada kanaatimizce hata; «4 Başkanvekili» kaydından ileri gelmektedir. Eğer, «4 Başkanvekili» denilmeyip de «Yeteri kadar Başkanvekili» denilmiş olsaydı o zaman değişen şartlara göre ve

belli oranlar çerçevesinde bunu 11 nci maddede de yeniden redakte etme zarureti ortaya çıkar o zaman istikbalin getireceği belli olmayan ihtimalleri halletme imkânına sahibolmamız mümkün olabilirdi.

Ayrıca; yine Anayasaya aykırı düştüğüne inandığımız bir husus daha vardır. Biliyorsunuz sayın arkadaşlarım, Meclisin Sayın Başkanı gizli oyla seçilir. Meclisin Sayın Başkanının bulunmadığı zaman veya bulunduğu zaman dahi aynı görevi Başkanvekilleri yap-tırabileceği esası belli olduğuna göre, aynı görevi yapan kişinin seçiminde de Anayasaya aykırı bir yola gidilmiştir.

Nitekim, 11 nci maddenin sonunda, «Siyasî parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını gösterir. Bu adayları gösterir listenin Genel Kurulca işaret oyuyla oylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.» Asilin seçimde tabi olduğu usulün, vekilin seçiminde de tabi olması hukukun gereğidir arkadaşlarım. Ama biz ne yapıyoruz? Siyasî parti gruplarının aday göstermeleri, nasıl olsa seçim de yapılsa aynı sonucu ortaya çıkardığı vâkiasını bugüne kadar olan tatbikattan alıyoruz, ve nasıl olsa seçileceklerdir. Öyle ise bunu güç olan bir seçim formülüne bağlamanın ne anlamı vardır demişiz ve yaptığımız tatbikatı hafif görmenin tesiri altında yeni bir hataya düşmüşüz.

Bir sonuca disiplinli bir şekilde varmak ayrı şeydir, Anayasanın asıl başkan için tanzim ettiği hükümleri vekil için aramamak tamamıyla ayrı şeydir. Gerçekten bugün Millet Meclisinin Sayın Başkanvekilleri parti grupları tarafından aday olarak seçilirler ve bu adaylar Sayın Başkanlığa bildirilir, bunlar bir liste haline getirilir. Şimdiye kadar ki, uygulama göstermiştir ki, bu suretle belli olan adaylar Yüce Mecliste aynen seçilmişlerdir. Ancak; bu hal ne kadar tabii ise, bunu bir mahzur olarak telâkki etmek de o derece hatalıdır. Bu bir mahzur değil, bu hattı zatında bir sonuca varmak için disiplinli bir hareket tarzıdır. Ama asil için gizli oy arayacaksınız, vekil için aramayacaksınız. Haddizatında vekilin yaptığı görevin Meclis müzakerelerine taallük eden kısmı tamamıyla asilin yaptığının aynıdır. Burada, bu kürsüde bulunan Sayın Başkan veya Başkanvekili bu kürsüde bulundu-

ları sürece aynı yetkiye sahiptirler. Meclislerin müzakeresinde Başkanların da Başkanvekilleri-nin de en önemli fonksiyonları budur, Meclislerin müzakeresini yönetmektir. Öyle olduğuna göre temsil vasfından ayrı olan mümeyyiz vasfı ve en çok görev olarak tahmil edilmiş olan hususlar nazara alındığı zaman mümeyyiz vasfı, Meclis müzakerelerini yönetmek olan Başkanvekilleri için de Başkanın seçiminde aranan usullerin aynen aranmaması Anayasa hükmüne açık bir şekilde aykırıdır.

Kısaca bu Anayasaya aykırılık konusundaki maruzatımı sadece bir misâlde değerlendirdim, vaktinizi ziyadesiyle almamak için muhtelif misalleri de vermiyorum, hangi misâlde başvursanız vurun, hangi orana giderseniz gidin, değişken vasfı galip olan Meclis aritmetiğini kesin rakamlarla oranlar şeklinde Başkanlık Divanında katılmayı sağlayamazsınız. Hata buradan çıkmıştır; açıkca görülüyor, 226 üyeye sahibolan aslan payını alır, 200 üyeye sahibolanla 10 sayın üye ile temsil edilen partinin durumları aynıdır. Oranda adalet bu suretle gerçekleşmez, 85 nci maddenin kastettiği anlamın dışına düşer, Anayasaya aykırılığı sabittir ve ve maalesef sayın Anayasa Komisyonundan da bu çıkmıştır, fakat Yüce Mecliste zannediyorum en fazla üzerinde durulması lâzımgelen husus bu olacaktır.

Şimdi aziz arkadaşlarım, Anayasaya gene taban tabana aykırı olan bir başka hususa geçeceğim.

Anayasanın 85 nci maddesinin ikinci fıkrasını okuyorum.

«İçtüzük hükümleri, siyasî parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetler oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir.

Şimdi, teklif bugüne kadar mevcut olmayan bir müessese getirmektedir. Bu müessese de Danışma Kurulu müessesesidir. Danışma Kurulu nasıl teşkil edilecektir? Danışma Kurulu parti temsilcilerinden teşekkül edecektir ve Meclisin sayın Başkanının Başkanlığında toplanacaktır.

Anayasanın 85 nci maddesinin arzettiğim ikinci fıkrası, «Siyasî parti gruplarının, Meclisin bütün faaliyetlerine - tabir bu - kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir» hükmünü âmir bulunduğu halde, teklife

bakıyoruz, Danışma Kuruluna sadece Yüce Mecliste grupları bulunan siyasî partilerin birer temsilcileri katılıyorlar. Yani, 226 oya sahip bir parti de bir temsilci ile ondan sonra gelen 100'ün üstünde, 200 üyeye yakın bir parti de bir temsilci ile, öte yanda 100'ün altında, bir üye sayısına sahip parti de bir temsilci ile ve ancak grup kurmak için gerekli olan 10 sayın üyeye sahip olan parti de bir temsilci ile katılıyor.

Şimdi, Danışma Kurulu bir Meclis faaliyeti-
dir ve İhtizâ ile bir müessese olarak kurulmuş-
tur. Teklifler getirecektir. Bu teklifler oylan-
acaktır. Bu oylamada büyük çoğunluğa sahip
olanla, çoğunluğa sahip olmak şöyle dursun, sa-
dece grup kuracak kadar sayıya sahip olmanın
oyu birbirine eşittir ve kurulan bu Danışma Ku-
rulunda parti gruplarını kuvvetleri oranında
temsil ettirdiğimiz iddiasını taşımamıza imkân
yoktur.

Şimdi, yeni bir İhtizâ müessesesi kurduğu-
muza göre, bunu Meclis faaliyeti içinde mütalâa
etmeden geçemeyiz. Meclis faaliyeti içinde
mütalâa edeceğimize göre de, Anayasanın arzet-
tiğim 85 nci maddesinin okuduğum ikinci fı-
krasının gereğini burada da arama zarureti-
ni duymak mecburiyetindeyiz. Amma Anayasa Ko-
misyonu bu yeni teşkil edilen Danışma Kurulu-
nu belki de görev ve yetki yönünden tetkik et-
miş olmaları sonucunda olacak, böyle bir oranın
Danışma Kurulunda dahil edilmesine ihtiyaç
duymadıkları, getirdikleri hükümden anlaşıl-
maktadır. Halbuki, Anayasa, bütün faaliyetler-
de grupların kuvvetleri oranında katılmalarını
sağlamayı birinci plânda tuttuğuna göre, bu
Danışma Kurulunda da oran ne ise, aynı oran
dahilinde kuvvetlerin inikâsı zarureti vardır.
Bu da yapılmamıştır. Bu sebeple getirilen bu
müessese, başlangıçta şu teklifin maddeleştirdi-
ği durumda Anayasaya aykırı olarak ortaya
çıkıştır.

Arzettiğim bu iki husus Anayasaya aykırı
olan hususlardır. Bir de, kanaatimizce çok
önemli saydığımız bir büyük noksanlık vardır
ve İhtizâ bunu ihtisar gayesiyle olacak, çünkü
birçok maddeleri tamamıyla ortadan kaldırmış-
lar, bunu da o arada pekâlâ rahatlıkla 50 yıl-
dan beri Yüce Mecliste işleyen bir müessese ol-
masına rağmen kaybetmişlerdir; o da şudur :
Bilindiği üzere maddeler üzerinde tadil önerge-

leri verilir. Tadil önergeleri madde müzakeresi
bittikten sonra okunur, ayrı ayrı komisyona so-
rulur, komisyonun katılıp katılmadığı belli olur,
hattâ son yıllardaki âdetimize göre hiç lüzum
yokken Hükûmete de sorulur. Eğer komisyon ta-
dil önergesine katılmazsa önerge sahibine öner-
gesini bu kürsüden müemelen izah hakkı doğar.
Bu tatbikat, eğer aklımda yanlış kalmamışsa,
Osmanlı Meclisi Mebusanından beri devam eden
tatbikattır, ısrarlı değilim, hafızam beni aldat-
mıyorsa durum böyle 50 yıl da bizim Meclisle-
rimizde tatbikatı var.

«Bu tatbikatın çok zararı vardır» demeye
imkân yok, ama yararı olduğunu iddia etmek
her zaman mümkündür. Ancak denebilir ki,
«Efendim müemelen izah diyoruz, ama çıkan
kişiyi kürsüden indiremiyoruz.» Doğru, bunun
da bazı örnekleri görülmüştür, ama bâtil ma-
kûsun aleyh olamayacağına göre bu misali esas
tutarak bir sonuca varma zarureti-
ni duyduğumuz vakit, mevcudu tamamıyla ortadan kaldır-
ma yoluna gitmeyi de hiç bir şekilde - hukukî
cevaz bakımından mütalâa edersek - mümkün
görmeye imkân yok. Bu sebeple daha önce tek-
lifte mevcudolan, fakat Komisyonca çıkarılmış
bulunan kısa müzakere usulünün getirilmesi
halinde mevcudiyetine lüzum görülmeyen, fa-
kat kısa müzakere usulünü de Komisyon kal-
dırılınca, o zaman lüzum görülmeyen bir mües-
seseyi tekrar İhtizâ'nın bir hükmüyle getire-
bilmek yolu zannediyorum Anayasa Komisyo-
nuna unutulmuş olsa gerekir. Yoksa 50 yıllık
uygulama sonunda zararını değil, yararını gör-
düğümüz ve şahsen şahidi bulunduğum müe-
melen izahtan sonra Komisyonun katılmadığı
önergelerin Yüce Meclis tarafından kabul edil-
diğini ifade etmek isterim. Demek ki, yazılı
metnin Divandan okumasıyla bir konu üze-
rinde fikir sahibi olmak ayrı şeydir, bir de o
metni hazırlayanın kürsüden şifâhen izah et-
mesiyle sağlanacak sonuç tamamıyla ayrı şey-
dir ve nitekim bu ikisi çoğu zaman birbiri-
ne uymaz. Başlangıçta okunan dikkatle dinle-
nmediği için gözden kaçır, ama bilâhare
izah edilen dinlendiği için gözden kaçmaz ve
kabul edilir. Faydası budur. Faydası sabit olan
bir hususun teklifte tamamıyla, sanki yıllardır
yapılan uygulamada birçok zararlar ortaya
çıkış gibi bertaraf etmenin anlamını bulama-
dık.

Sayın arkadaşlarım, yine İktüzüğün kabul ettiği bir genel kaide vardır. Hemen hemen bu İktüzük Yüce Meclisten çıktıktan sonra görülecektir ki, oylamalarda sayın üyeler en çok ellerini kullanacaklar, oy kâğıtlarını zaman zaman kullanacaklar ve yıllardır tatbikat sonunda belli bir husus olduğu gibi, nasıl gizli oy kolay kolay bir dönemde bir defa dahi yapılmadığı gibi, artık açık oy yolu da mahadut bazı hallere inhisar etmektedir. İktüzüğün hazırlanmasında kabul edilen genel kaide, bizim eskiden işareti oy dediğimiz, bu kere işaret oyu olarak ifadelendirilen işaret oyudur. Hemen her hususta işaret oyuna başvurulur. Hattâ demin arz ettim, hatırlarsınız, Başkanvekillerinin seçimini bile işaret oyu ile yapacağız. Eğer İktüzük teklifi komisyondan geldiği gibi Meclisten geçerse, gruplarda Başkanvekili adayları tespit edilerek, Yüce Meclise geldiği zaman sadece isimleri okunacak, «Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilir.» denilip geçilecek.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Zaten gruplar tespit etmiş, aday göstermiş.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) — Sayın arkadaşlarım, bizim partimize mensup bir sayın üye eğer buna evet demişse, bu mahzuru görememişse, bilâhara onu tetkik eden ve grup adına konuşan bir kişi buna, bu mahzura parmak basıyorsa bu gerçeği gerçek olmaktan çıkarmaz ki...

GÜNGÖR HUN (Sakarya) — Grubundan geçmedi mi?..

BAŞKAN — Sayın Hun, rica ediyorum efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) — Hayır efendim, grupumuzdan geçmedi.

GÜNGÖR HUN (Sakarya) — Geçti, geçti..

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) — Bizden iyi biliyorsunuz, zaten her şeyi öyle biliyorsunuz, bize aidolan şeyleri bizden iyi bilirsiniz. Onun için gözünüzdeki gibi tavsif etmenin yollarını arıyorsunuz.

Mühim olan şu veya bu şekilde olması değildir. Bir arkadaşın şu kanaatte, ötekinin bu kanatte olması mühim değildir. Mühim olan prensibin mahzur doğurup doğurmayacağı meselesidir. Bugün çoğunluğa sahibolanlar yarın muhalefette kalabilir. Bu, parlâmentoların

kaderidir. Bugün muhalefette olan ve sayısını hiç de iktidar için lüzumlu görmediğiniz, hattâ hayalinizden geçirmediğiniz bir parti de bakarsınız birkaç seçim sonrası sizin yerinizi alabilir.

Öyleyse, tüzük hükümleri o kadar objektif esaslar tanımalı ki, iktidarda olduğunuz zaman ne kadar yararlanabiliyorsanız muhalefette olduğunuz zaman da o kadar yararlanabilesiniz. Hiç kimsenin, hiçbir sayın üyenin veya partinin yakasına iktidar çözülmeyecek şekilde bağlanmamıştır; üzerinden gitmeyecek bir rütbe de değildir. Her seçimin ayrı bir sonucu olacaktır, her sonucun da bir iktidarı olacaktır. Ama ilâ velâkin mutlaka bütün seçimler elhamdülilâh bizim partiye aittir. hükmüne varmaya da ne mantık ne akıl icapları yol vermez. Böyle olduğuna göre, Meclis müzakerelerinde, tüzükte yer alan hükümlerin objektif kriterlere dayanması, muhalefetin hakkını da, iktidarın hakkını da birbirine çığnetmemeyi birinci plânda tutması lâzım. Bugün hoşunuza gitmeyen bir hüküm yarınki pozisyonda istifade edeceğimiz hüküm haline gelebilir, ama bu, - sözlerimin başında arz ettim - çoğunlukların, hattâ iktidarların kendilerini kurtaramadıkları bir psikozdur, bir vehimdir; fakat tarih bunun aksini her zaman göstermiştir.

Yine konuya dönüyorum : Genel prensibolarak işaret oyunu alıyoruz. Gerçekten - lehinde olan kısımlarını söyleyeceğim - müzakerelerin süratli cereyanında bunu sağlamak, işaret oyunu meseleleri halletmek kolaylaşır, süratli cereyanına yardımcı olur, birçok meseleyi halletmek kolaylaşır ve bundan en çok istifade eden de hiç şüphesiz çoğunluğa sahibolan partiler olabilir. Ama öyle konular olur ki, bu Mecliste ikili müzakere usulü kalkmış olduğuna göre, ikili müzakere usulünün kalkışını Senatonun mevcudiyetine bağladığımıza göre, ikili müzakerenin kalkmasından sonra ifrata gitmeden bu hükmü her şeye teşmil etmek yerine, önemli bir miktarda, yani genel esasta önemli bir miktarda işaret oyuna başvurulmasıyla meselelerin halledilmesine şahsen biz de taraftar oluru; ama mutlak mâna ifade edecek şekilde, sadece Anayasa Mahkemesinin kararları sebebiyle işaret oyuna gidemeyeceğimiz hususlar hariç diğerlerini işaret oyunu ile halledeceğiz dediğiniz zaman,

bugün bâzılarını sevindirecek bâzılarını üzecek olan bu madde, yarın üzülenlerle sevienlere yer değiştirecektir. O zaman görülecektir ki, bugün taraftar olanlar yarın pişman olacak, bugün karşı çıkanlar yine o zaman da pişman olabilirler.

Ben demiyorum ki, büyük çoğunluk bir tarafta kalsın, ondan daha az üyeye büyük imkânlar tanıyın.. Böyle bir şey aklımın köşesinden geçmiyor. Objektivitenin gereği neyi icabettiriyorsa o yerine getirilsin diyorum. Bu bakımdan, genel kaideler olan işaret oyununun mutlak anlam ifade edecek olan maddelerde yer alışından önemli bir miktarda tevakkü etmek zaruretinde olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Meclise devamlılık konusunda yeni tüzük hükümler getirmektedir, fakat yoklamanın devamsızlığı tespit edecek şekilde sıhhatli olması konusunda hükme raslamak imkânı yoktur. Şimdi, bir sayın üye başlangıçta yapılan yoklamada bulunmayabilir, ama bu sayın üye yoklama bittikten hemen sonra gelir, yapılan herhangi bir oylamaya katılır. Bu oylama açık oylama da olur. Bu da gösterir ki, o sayın üye o gün Yüce Meclise gelmiştir, oy kullanmıştır; hattâ o sayın üye müzakere konusu ne ise onun üzerinde söz almış konuşmuş da olabilir. Şimdi bütün bunların hangilerinin o gün var veya yok sayılacağı hususunda da bir hükme bağlanması zarureti, verilecek cezayı tespit bakımından şarttır.

Şimdi, bir yasama yılında 45 gün izinsiz ve özürsüz Yüce Meclise gelmeyen üyenin yolluğu kesilmektedir. Bu 45 günün tespitinin sıhhatli bir şekilde yapılmasında fayda vardır. Burada tüzük şöyle bir hüküm getirmiş; biz kendisine bildiririz, cetvel olarak bildiririz, itiraz eder, Divana gelir, Başkanlık Divanı teemmül eder, bütün bunları nazara alır ona göre gelmiştir veya gelmemiştir yolunda bir karar verir, itirazı kabul eder veya reddeder. Bu suretle ortaya çıkan devamsızlık günlerine göre de cezaya müstahaksa verilir, değilse verilmez.

Şimdi arkadaşlarım, devamı otomatik cihaza bağlıyoruz, devamı ad okunmak suretiyle yoklamaya bağlıyoruz. Fakat bu arada da üzerinde durmadan geçemeyeceğim bir tatbikata da şahidoluyoruz; o tatbikat da şu : Bâzı sayın başkanlar, Yüce Mecliste göreve başlamadan

önce yoklama yapmak ihtiyacını duymuyorlar, sayın Genel Kurula şöylece bir atfı nazar ediyorlar, çoğunluğumuz vardır diyorlar. Şimdi, bu tatbikat devam edecekse, o gün mevcudolan ile mevcudolmayan arasında hiçbir fark yoktur. O gün 200 kişi mevcudolsa, 226 kişi mevcudolsa, Sayın Başkan yoklama yapmadan çoğunluğumuz vardır dediği anda, geri kalan mevcut üye tamsayısının 450 olarak kabul edelim 2 244 kişinin, gelmeyen, belki de Ankara'da dahi bulunmayan 224 kişinin durumuyla, gelmiş olan 226 kişinin duruma arasında tüzük tatbikatı yönünden hiçbir fark yoktur. Bu tatbikata şahidoluyoruz. Haddizatında Anayasanın açık hükmüdür, Meclisler salt çoğunluğuyla toplanır ve karar alırken de mevcudun salt çoğunluğuyla karar alır. Öyleyse, bu uygulama Anayasaya aykırıdır. Salt çoğunluğu aramak mecburiyetindeyiz. Meclis Başkanvekilliği yaptığım sıra da, ifadet ettiğim gibi bir defa tatbikata şahidolamamışsınızdır. Ben şahsen, Genel Kurula bakıp çoğunluğumuz vardır diyecek kadar fehim sahibi olamadım, birgün dahi.

AHMET FAUT AZMIOĞLU (Kütahya) — Mektepte okumadınız mı?

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) — Fehmi mektep vermez bey!..

AHMET FAUT AZMIOĞLU (Kütahya) — Vehim sahibi olamamış...

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) — Vehim değil beyefendi; fehim.

Siz vehmediyorsunuz, kelimelerden bakıyorum da...

Şimdi aziz arkadaşlarım, mademki izinsiz ve özürsüz olarak gelmeyececeğe ceza vereceğiz; yoklamayı da sağlam esaslara bağlama zaruretini de peşin olarak kabul etmemiz lâzım. Gelmeyenle gelenin bir olduğu yerde gelmeyeceğe ceza vermek imkânı kalmaz. Gelirsiniz; yoklama yapılmaz çoğunluk vardır denilir açılır, birgün gelmezsiniz, tesadüf bu ya, yoklama arayan bir başkan göreve gelir yoklama yapar, o zaman da namevcut sayılırsınız. Bu bakımdan, tüzük hükümleri gerekli sarahatı ve ihtimalleri nazara almamıştır; bu konuda da noksanlıkları vardır, bunların da mutlaka telâfi edilmesi lâzım gelir.

Sayın arkadaşlarım, Millet Meclisi İçtüzüğü üzerinde Cumluriyet Halk Partisi Grubu adına görüşlerimizi arz ettim. Bu tüzüğün memleketi-

mize ve Yüce Meclisimizin çalışmalarına hayırlı olmasını diler, saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Sayın Akçalı, komisyon adına söz istiyorsunuz. Söz isteyen başka grup sözcüleri arkadaşlarımız var, sayın üyeler var; sonra görüşmeniz daha uygun olur mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Zatiâliniz nasıl tensibederseniz efendim.

BAŞKAN — Peki efendim, ben önce diğer arkadaşlara söz vereyim, daha faydalı bir mesai olur sanırım.

Açık oylama işlemi devam etmektedir; oy kullanmamış olan arkadaşlarımızdan oylarını kullanmalarını rica ediyorum.

Demokratik Parti Grubu adına Sayın Mustafa Kubılay İmer, buyurunuz efendim.

DEMOKRATİK PARTİ GRUBU ADINA MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

BAŞKAN — Sayın İmer, bir dakika efendim.

Efendim, söz sırasını arz edeyim: Sayın İmer'den başka grup adına söz isteyen arkadaşımız olmamıştır. Şahısları adına Sayın Nemin Neftçi, Sayın Hilmi İşgüzar ve Sayın Aydın Yalçın söz istemişlerdir.

Devam buyurunuz Sayın İmer.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Demokratik Parti Grubu adına getirilen ve Anayasa Komisyonunda görüşülüp bâzı maddeleri değişikliğe uğrayan ve bâzı maddeleri de çıkarılan yeni İktüzük hakkında görüşlerimizi burada arz edeceğim.

Evvelâ şu noktayı peşinen arz etmek isteriz ki, yapılacak ve çıkarılacak olan bu İktüzük gerek Meclisimiz için, gerekse Parlâmentonun Senatoyla beraber bütünü için; dolayısıyla milletimiz, memleketimiz ve Devletimiz için hayırlı ve uğurlu olsun.

Böylelikle bir İktüzük değişikliğinin lüzumlu olduğuna ve bâzılarınca efkârı umumiyede bâzı ters ve yanlış kanaatler uyandırmak istemenin aksine olarak İktüzüğün çıkmasına taraftarız. Bunu sarahatle ifade etmek lüzumunu hissediyoruz. Bu arada, daha önce, gerek öncelikle görüşülmesi, gerekse devamlı olarak müzakeresi mevzuunda ileriye sürdüğümüz hususları da göz-

önünde bulundurarak, İktüzüğün maddelerine neden geçilmemesi gerektiğini de ifade edeceğiz. Peşinen bu nokta üzerindeki görüşlerimizi arz edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, burada, bugün yapılan görüşmelerde Anayasa değişikliği ve reform kanunları mevzuunda, mutabakata varılan hususlarda, devamlılık, devamlı çalışma noktasının kabul edildiği belli olmuştur. Bunun dışındaki hususlarda, ki İktüzük değişikliği tekli fi bunun içerisinde, öncelik ve devamlılıkla görüşülmesi gibi bir mesele yoktur. Bunu niçin söylüyorum?

Daha evvel görüşlerimiz arasında arz etmiş olduğum veçhile 274 asıl ve 6 geçici madde ile bu İktüzük 280 madde ile, teklif sahiplerinin getirdiği, bir hacim taşımaktadır. Diğer taraftan, Anayasa Komisyonunda bu teklifin bâzı maddeleri tayyedilmek, çıkarılmak, bâzıları da diğer maddelerle birleştirilip oraya fıkra halinde ilâve edilmek suretiyle 162 maddeye indirilmiştir. Mutabakat olan hususlar burada rahatlıkla ve kolayca geçecektir. Ama, mutabakat olmayan hususlarda - Mecliste emsali görülmüştür, 2 - 3 maddelik bir kanun tasarı veya teklifi dahi - verilecek değişiklik önergeleri ile maddelerin kabarıklığı karşısında, burada değil 3 günde, 5 günde, bir ayda dahi zor çıkar.

Bu bakımdan bütün partilere diyorum ki, bilhassa bu mevzuda ısrar eden Adalet Partisi mensubu bulunan arkadaşlara diyorum ki, gelin mutabakat noktasına varalım ve mutabakat noktasında olduğumuz hususları görüşelim. İktüzük mevzuunda da mutabakatımız var. Ne mevzuda?.. Görüşülmesi ve çıkarılması mevzuunda. Mutabık olmadığımız nokta, Anayasa değişikliğinden evvel bunun çıkarılması, çıkarılmaya çalışılmasıdır. Bir taraf bunu Anayasa değişikliğinden evvel çıkarmaya çalışır, öbür taraf da, gayet haklı olarak, İktüzük imkânları içerisinde bu çıkışı engelleme durumu içerisinde bulunursa, burada zarar görecektir Meclisin çalışmalarıdır, komisyonlarının çalışmalarıdır. Biz, İktüzüğü siz çıkartmamakla Meclisin çalışmalarını engelliyorsunuz gibi birtakım sözlerin hakikat payı taşıdığı düşünüşü ve kanaati içerisinde değiliz. Eğer, bu yoldaki düşünüş ve kanaatler ileriye sürülecekse, burada Demokratik Parti adına, eğer o görüşmelerde ısrar edilecek-

se, açıkça ifade ediyorum; Meclisin ve milletin önünde biz de diyeceğiz ki, siz Anayasa değişikliklerini biran evvel bu Meclisten geçirmek niyetinde değilsiniz. Ya İktüzük mevzuunda bu çeşit ithamlar ortaya yerden kaldırılınsın...

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Bu ne biçim söz. Kimdir bunu söyleyen?

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Burada ifade edildi, konuşuldu. Herhalde Sayın Sinop Milletvekili arkadaşım bu mevzudaki konuşulanları hatırlamamış olacaklar. Ama, bizim notlarımızda, Meclis zabıtlarında ve hafızalarımızda bu husus açıktır...

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sizden kaç kişi dinliyor, bunu?

BAŞKAN — Sayın Biçer, lütfen müdahale etmeyiniz efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Ben de soruyorum: 228 kişi olup da hâlâ iktidar olamayan Adalet Partisinden oylamada bulunanlardan şimdi burada kaç kişi var?..

AHMET ÇAKMAK (Bolu) — Senin konuşmandan kaçıyorlar.

BAŞKAN — Sayın İmer, rica ediyorum...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Bu şekilde birtakım târizlere ve zabıtlara geçecek sözlere sebebiyet vermiş olursanız, parti adına konuşan bir şahsın elbette bunların altında kalmayıp, bunun karşılığının cevabını vereceğini hesap etmeniz gereklidir sayın arkadaşlar...

BAŞKAN — Sayın İmer...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Burada kaç kişi var diye sorulduğu zaman biz, Toprak Reformu Öntedbirler kanunu tasarısı burada çıkarken sizden kaç kişi vardı diye, o zaman Meclis zabıtlarına derecttirdiğimiz mevzu-yu söylemek durumunda kalırız...

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Mecliste bir kişiniz bulunur, ondan sonra konuşma olur. Sizden bir kişi var mı Mecliste?

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum müdahale etmeyiniz.

Sayın İmer...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Ben burada...

BAŞKAN — Sayın İmer, bir dakikanızı alayım efendim.

Sayın İmer, lütfen şimdi oylamalarla halledilen konuları tekrar görüşme mevzuu yapmayınız, teklifin tümü üzerinde lütfedin.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Sayın Başkan, bu yaptığınız açıklamayı umarım ki, daha evvel bu hususta müdahalede bulunan veyahut bundan sonra müdahalede bulunacak arkadaşlara da yaparsınız...

BAŞKAN — Hepsine de yaparım efendim, müsterih olunuz.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Çünkü, benim parti grubumdan kaç kişi var, yok sualini soran arkadaş, burada her halde yakında olan grup salonlarını karıştırmış ve grup müzakereleriyle Meclis müzakerelerini karıştırmış olsa gerek. Çünkü, ben Demokratik Parti Grubunda konuşmuyorum, Meclis önünde konuşuyorum.

BAŞKAN — Benim uyarım o yönde olmadı Sayın İmer.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Eğer, Mecliste görüşme yapılacak ekseriyet yoksa, o zaman bu mevzu Başkanlık tarafından düşünülür. Bu bakımdan bu arkadaşın bu şekilde yaptığı bir iddia, benden ziyade, Meclis Başkanını, Meclisi idare etmek hususundaki ekseriyet ve ademi ekseriyet mevzuunda düşünmeye sevk eder.

MEHMET SİDDİK AYDAR (Bingöl) — Baksana sizden kimse var mı? Mecliste sıralarınız bomboş.

BAŞKAN — Efendim, lütfen konu üzerinde konuşunuz.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Bu bakımdan diyoruz ki, mutabakata varılmayan bu şekilde bir mevzu etrafında burada Meclisi âdeta mecburiyet içerisine ahreasına, âdeta Meclis çalışmalarını bir baskı içerisine sokarçasına bir çalışma tarzı içerisine girmeyelim.

BAŞKAN — Sayın İmer...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Bu yolda bir teklifimiz de var. Sayın Başkan, hakkımız, izah edeceğiz ve de...

BAŞKAN — Sayın İmer, aynı minval üzerinde devam ediyorsunuz Sayın İmer. Görüşmemiz İktüzüğün tümü üzerinde. Lütfediniz...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Şüphesiz.

Sayın Başkan, sözlerime başlarken dedim ki, neden maddelere geçilmemesini istiyoruz...

BAŞKAN — Ama bunun gerekçesi de tümü ile ilgili olması lâzımdır efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Gerekçesini söylüyorum. Tümü üzerindeyim, maddelere geçmedim ki. Birinci maddeye göre neden madde görüşülmesin demiyorum ki, Maddelerin müzakeresine niçin geçilmesin derken, eshabı mucibesini söylüyorum.

BAŞKAN — Ama İktüzük çerçevesi içerisinde kalmamız gerekli efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — İktüzük çerçevesi içerisinde konuşuyorum Sayın Başkan. Bunun için de bir yol teklif ediyorum :

Meclisin bu mevzuda, İktüzük çıkıncaya kadar devam etmesi kararı alınmıştır. Bu durumda bunun görüşülmesinin uzun zaman alacağını da sözlerimin başında ilâve etmiştim. Bu hususta yapılacak olan tutulacak olan cihet, Anayasa Komisyonu burada temsil edilmekte olduğuna göre, Anayasa Komisyonunun, maddelere geçilmeden bu mevzuu tekrar inceleyip, öncelik önergesi mevzuundaki verdikleri taktir mevzuunu da düşünmek için bu teklifi Meclis gündeminde çekmek gibi bir yol vardır. Bugün bu yola girilmediği takdirde, birkaç gün sonra girilecek ama, bu Meclisin birkaç günü bu şekilde bir hardketle alınmış olacaktır. Bunda da, dediğim gibi, biz, İktüzüğün çıkmasını engelleme durumunda değiliz, İktüzüğün çıkmasını istiyoruz. İktüzüğün çıkmasını engelleme gibi birtakım iddialar ileri sürülürse, daha evvel belirttiğim gibi biz de Anayasa çıkarılmasını diye bir hardket vardır deriz. Açıklıkla konuşalım.

Böylece, İktüzük mevzuundaki konuşmalarımızın temel noktalarından bir tanesini bitirmiş bulunmaktayız. Bundan sonraki hususlar İktüzük için getirilen teklifin umumu hakkındaki görüşlerimiz, Anayasa Komisyonunun bu mevzuadaki, değişiklik yapısı mevzuundaki umumî görüşlerimizi; işte bunları arz edeceğiz.

Üçüncü olarak; bölüm ve kısımlar ile maddeler arası münasebet yönünden partimizin görüşlerini izah edeceğiz.

Dördüncü olarak; Anayasaya uygunluk veya aykırılık yönleriyle tümü mevzuunda görüşlerimizi arz edeceğiz. Burada Anayasa Mahkemesinin yetkisi, tüzükleri, İktüzükleri denetleme yönünden bu yetkiler meselesini de orta yere

getireceğiz. Son olarak, şimdiki İktüzükle gelen arasındaki münasebetleri ve değişiklikleri umumî esaslarıyla inceleme yoluna gideceğiz. Böylece, neden maddelere geçilmesini şimdi lüzumlu görmüyoruz mevzuuyla beraber, beş esas nokta ile İktüzük hakkındaki Demokratik Partinin görüşlerini izah etmiş olacağız.

Muhterem arkadaşlarım, kıymetli milletvekilleri;

Biz, bugünkü durumda Anayasanın geçici 3 nci maddesinin ahkâmına göre kabul edilen bir İktüzükle amel etmek durumundayız. Ve bu İktüzük ile - ki, müzakereler yeni İktüzük çıkıncaya kadar onun hükmüyle yürüyecektir - Anayasa değişiklikleri ve birtakım kanunlar buradan görüşülerek çıkmıştır. Ama, üzerinde mutabakat olmayan noktalar çıkma durumunda olmamıştır.

Anayasanın geçici 3 nci maddesini aynen okuyorum :

«(c) Geçici İktüzük.

Geçici Madde 3. — Bu Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun toplantı ve çalışmaları için kendi İktüzükleri yapıncaya kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükte olan İktüzüğü hükümleri uygulanır.» deniliyor.

Böylece, niçin bir İktüzük değişikliğine lüzum hissedildiği ve niçin bir İktüzük değişikliği teklifinin getirildiği açıklıkla meydana çıkmaktadır. Bugün tatbik etmekte olduğumuz İktüzük, Anayasanın geçici 3 nci maddesinin açık, sarıh ve âmir hükümleri muvacehesinde geçicidir. Ta ki yenisi çıkarılıncaya kadar.

Bu suretle görülmektedir ki, bir İktüzük değişikliğine ihtiyaç vardır. Nitekim bu ihtiyaç hissedildiği için, Meclis Başkanının başkanlığında, Mecliste grubu bulunan 4 siyasî partinin - bu arada biz de varız - temsilcileri toplanarak yeni bir İktüzük değişikliği teklifi getirmişlerdir.

Burada şu noktayı da arz etmek isterim: Bu teklifin altında, bazı maddeler hakkındaki görüşlerimizi ve muhalif olduğumuz noktaları mahfuz tuttuğumuzu belirtmiş ve imzayı bu şekilde koymuş bulunmaktayız.

Bu yönü ile, gerek teklif üzerinde, gerek Anayasa Komisyonunun bu teklife göre değişti-

rişi üzerindeki görüş ve kanaatlerimizi elbette açıklamak durumunda olacağız.

Bu gelen İktüzük, evvelâ Anayasaya şu yönden uygun bir hüküm getirmiştir, bu esaslı bir hükümdür ve biz diyoruz ki, bir Anayasa değişikliği bu yönden gelsin. - Anayasadaki değişiklikler de yine birtakım hususları burada ele alınacak, onu da söyleyeceğim - İktüzüğün Anayasa ile bağlantısı vardır. Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileriyle ilgili olan 147 ne maddesi açıkça söyle demektedir :

«Kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüklerinin Anayasaya, Anayasa değişikliklerinin de Anayasada gösterilen şekil şartlarına uygunluğunu denetler.»

Böylelikle görülyro ki;

1. — Denetleme yönünden,

2. — Adli yönden,

3. — Malî yönden, Anyasa Mahkemesinin vazifesi vardır.

Malî yönden - bilindiği üzere - partilerin durumlarını incelemektedir. Adli yönü ile Yüce Divan vazifesini görmektedir. Son Anayasa değişikliğinde ilâve edilen bir hükümle Anayasa değişikliklerinin, Anayasada gösterilen şekil ve şartlara uygun olup olmamasını denetlemektedir. Bu arada, kanunların ve şimdiki mevzuumuzla ilgili olan İktüzüklerin Anayasaya uygun olup olmadığını inceleme durumundadır. Bu bakımdan, bizim çıkaracağımız bu İktüzükte, Anayasa ile mutabakat noktasını sarahatle bilmemiz lâzımdır.

Buradaki bu İktüzük hükümleri şu günkü şartlar altında geçtiği ve Anayasada bir değişiklik - ki onu daha evvel de arz etmişim - Askerî Yüksek İdare Mahkemesi mevzuundaki görüşmelerde, ne daha evvelki partilerarası komisyonda, ne Anayasa Komisyonunda, ne de Meclisin ilk müzakeresinde bir hüküm mevcut olmadığı halde, sonradan ikinci görüşmede konulan bir hükümle bir madde tedvin edilmiştir. Binaenaleyh, İktüzük ile ilgili bir hüküm her zaman için gelebilir. Bu takdirde bizim çıkardığımız İktüzük Anayasa ile uygunluk noktasında mutabakat arz etmeyebilir. Bu sebeple, İktüzüğün birtakım hükümlerinin iptali ve işlememesi gibi durumlar tahaddüs edebilir.

Diğer taraftan; Anayasa Mahkemesinin almış olduğu açık kararlar muvacehesinde ve bi-

zim görüşlerimiz muhtevasında bu cihet; teklif gelirken partilerarası komisyonda, Meclis Başkanının başkanlığındaki komisyonda söylediğimiz ve Anayasa Komisyonunda ifade ettiğimiz üzere; Meclis komisyonlarının ve Başkanlık Divanının teşkili meselesinde, Anayasanın 85 ne maddesinin ikinci fıkrası ters anlaşılmakta ve ters tatbik edilmektedir. Bu ters tatbik etme durumu, tatbikat ile orta yere çıkmış iken, bu defa yeni getirilen İktüzüğün hükümleriyle tek-rarlanmaktadır. Anayasanın 85 ne maddesinin ikinci fıkrasında açıklıkla bilinmektedir, 85 ne maddenin başlığı şudur:

«İktüzük, siyasî parti grupları ve kolluk işleri.»

«Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını, kendi yaptıkları İktüzüklerin hükümlerine göre yürütürler.» Bu Anayasa hükümüdür. İkinci fıkrasına geliyoruz:

«İktüzük hükümleri, siyasî parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasî parti grupları, en az on üyeden meydana gelir.» Fıkranın ikinci cümlesi, «on kişiden meydana gelme» meselesinde bir âmir hüküm koymuştur. Ama, parti gruplarının Meclis faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılma meselesi, diğer hususların nazarı itibare alınmayacağı noktası gibi bir hususu doğurmaz. Yani daha açığı, Mecliste eğer bağımsızlar varsa, bir hal düşünelim ki daha bir seçim kanunu çıkmamıştır. Seçim kanunu muvacehesinde bağımsızların durumu, siyasî partilerden fazla olur, desek biraz muhayyel olabilir. Ama, buna yaklaşan büyük bir durumla bir seçimde bağımsızlar gelmiştir. Siyasî parti grupları Meclis faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılacak... Evet. Ama burada «bağımsızlar temsil edilmeyecek» diye bir hüküm yoktur. O halde, mesele ve mevzuu bu yönüyle alalım. Eğer diyorsak ki, bağımsızlar bu faaliyetlere kuvvetleri oranında katılamazlar.» Kolay. Anayasanın 85 ne maddesinin ikinci fıkrası hükmüne bu hususta, partiler dışında «Meclis faaliyetlerine, grupları bulunan partiler kuvvetleri oranında katılır ve bunlar dışındakiler bu faaliyetlere katılmazlar» diye bir hüküm eklemek lâzımdır. Bunu eklemediğimiz takdirde bir boşluk doğacaktır. Nitekim bu

boşluk dolayısıyla, Mecliste muhtelif tatbikat ve hattâ Anayasa Mahkemesinde çok daha evvel bir başka ve sonradan bunu değiştiren içtihatlar çıkmış durumdadır.

O halde, sarahati orta yere koymamız gerekmektedir. Sarahati koymadığımız takdirde, bugün için bu Anayasa yürürlükte ve Anayasanın 85 nci maddesinin ikinci fıkrası tatbik edilmekte olduğuna göre İktüzük ile getirilen ve sadece (10 üye) den kurulu olacak siyasî parti gruplarını, Meclis faaliyetlerine katılır göstermek, yanlıştır.

Diğer taraftan; siyasî partilerin bu faaliyetlerde kuvvetleri oranı meselesi de, lâıyıkı veçhile halledilmiş durumda değildir. Meclis İktüzüğü görüşüldüğüne ve bugünkü İktüzük tatbikatla karşılaştırılarak çıkarılmak durumunda olduğuna göre, bir hususu arz etmek isterim.

Muhtelif komisyonlarda ve bilhassa hazırlık, soruşturma gibi bakanlar ve hükümetler mevzuunda teşkil edilecek komisyonlar meselesinde, temsil oranları meselesi mevzuu çeşitli şekilde tartışmalara sebebiyet vermiş ve bir Meclis kararına istinaden neticeye bağlanmıştı. Ama, bunun böyle olmuş olması, İktüzüğün hükmünün bu mevzudaki boşluğundan istifade edilerek verilen kararın, Anayasaya uygunluğunu temin etmez.

Şimdi, boşluk olduğu için kararlar mevzuunda dahi acaba Anayasa Mahkemesine gidilir mi, gidilmez mi? Meselesi vardır. Ama şimdi yeni İktüzüğe bu mevzuda bir hüküm getirildiğine göre, bunun Anayasaya aykırı olup olmadığı noktası, her zaman için mevzuubahis olacak ve bu nokta üzerinde durulacaktır.

Diğer taraftan; yeni getirilen hususlardan birisi de, «Danışma Kurulu» mevzuudur. Burada da, yine «kuvvetler oranı» meselesi ortaya çıkmaktadır. Burada her parti bir üye ile temsil edilmektedir. Şimdi Meclis Divanının ve komisyonlarının teşkilinde, siyasî parti gruplarının kuvvet oranlarına göre temsil nispeti kabul edilmiş iken, «Danışma Kurulunda bunun tersine bir durum mevzuubahis oluyor: Her parti bir üye ile temsil ediliyor. Kabul ettiğiniz esas nedir? «Ekseriyeti» mi, «Kuvvet oranı» nı mı kabul ediyorsunuz? Evet... Peki Danışma Kurulundaki partilerin temsili mevzuunda ge-

tirdiğiniz hüküm nedir? Hayır. Partilerin aynı haklara sahibolarak temsilini arzu ediyoruz... O halde, komisyonların ve Başkanlık Divanının teşkilindeki tutulan fikir değiştirilmeli, diğerine uydurulmalıdır. Maddeler arasında bir irtidat ve irtibat temin edilmediği sürece, Meclisin çalışmalarının her halde fayda verici olduğu iddia olunamaz.

Arkadaşlarım, üstelik öyle bir durum var ki; 20 aydır üzerinde uğraşılıyor denilen bir İktüzük, sonunda «Birtakım maddeleriyle Anayasaya uygun düşmez; birtakım maddeleri iptal edilme durumunda olursa sizin 20 ayda hazırladığınız bu mudur?» denilecek bir durum orta yere çıkar. O halde, meseleyi bu yönleriyle bu noktadaki ehemmiyeti ile vüs'ati ile ele almak ve incelemek gereği vardır.

Muhterem arkadaşlarım; bu İktüzük değişikliği vesilesiyle bir hususu sarahatle bir neticeye bağlayıcı hükümler mecmuasının getirilmesi gerektir: Gündem dışı konuşma nedir? Bu husus, bugünkü tatbik edilen geçici ve şimdiki değiştireceğimizle devamlı olacak İktüzük hükümlerinin ikisinde de hükme bağlanmıştır. Ama, öyle bir durum doğmuştur ki; gündem dışı konuşmalar, İktüzüğün sarıh hükümlerinin dışında, mevzu ve meselenin dışına taşmaktadır.

Diğer taraftan, müddetleri yönünden de bunlar farklılıklar arz etmektedir. Şimdi burada bir hususu belirtmek isterim; geçen hafta içerisinde gündem dışı konuşmalarla Meclisin mesaisi âdeta felce uğramış duruma gelmişti. Bunun çeşitli misalleri vardır. Bunların iyice tespit edilmesi gerekir. Mecliste bazan çok mühim meseleler görüşülürken, zaman geçiyor çıkması lâzım meseleler dururken, ortaya bâzı heyecanlı konular atılır, diğer taraftan memleketin umumunu, milletin umumî menfaatlerini aksettirmeyen birtakım hususlarla burada Meclisin saatleri doldurulma yoluna gidilir.

Bu hususun bir şekle, bir esasa bağlanması lâzım. Diğer taraftan; getirilen bu İktüzük teklifi hazırlanırken Meclis Başkanı da -buradadır- Başkanlık yaptığı sırada ısrarla üzerinde durduğumuz bir husus vardı... Bugünün iktidar durumunu ele alalım; iktidar yarının muhalefeti olabilir, bugünün muhalefeti yarının iktidarı olabilir. Binaenaleyh; Meclis çalışmaları bu yönüyle çıkarılacak kanunların mem-

leket ve millet yönünden, Devlet menfaatleri yönünden âzamî derecede incelenecek kadar geniş, vakit geçirilmeyecek kadar dar - yahut da kısa diyelim - bir hususu kavramış bulunmaktadır.

Şu ciheti defaatle arz etmek isterim; bu, hukukun anakaidelerinden biridir. En iyi kanunlar kötü tatbikatla, kötü ellerde en kötü tatbikata kavuşur. En kötü kanunlar iyi tatbikatla en iyi şekilde iyi ellerde en iyi tatbikata kavuşur. Mesele, bu nosyonu temin edebilmektedir.

Burada açıklıkla görülmektedir ki; ekseriyet ekseriyetini elinde bulundurmaz ve bu suretle karar almak durumu ile eğer birtakım hususlarda zorlamalara girerse, işte bugün olduğu gibi ekseriyet olmayan azınlık muhalefet de onun karşısında aynı tutumun içine girecektir. Binaenaleyh; hükümleri getirmek kadar bu hükümlere bağlı kalmak hüsnüniyet içerisinde ve mutabakatla hareket etmek şarttır. Bu, yapılmadığı takdirde bu çıkacak İktüzük de bu Meclisin çalışmalarına yeni bir vechе, yeni bir hareket getirmeyecektir. Çünkü, hakkında peşinen birtakım öndüşünceler mevcut olduktan sonra istediğiniz maddeyi getirin bunu ölü hale sokmak her zaman için mümkündür. Eğer, biz maddeleri canlı, yaşayan tatbik edilebilir duruma getireceksek, bunu evvelâ gelin şu İktüzüğün müzakeresi sırasında örneğini verelim. Bu örneği bugün vermezsek, bu örnek bugün yerine getirilmezse bu İktüzük yarın tatbik edilmemek gibi bir durumla malûl olarak çıkacaktır. Çünkü, kanunlarda eğer lâfzı anlaşılamıyorsa, mânası üçüncü olarak kanun koyucunun taşıdığı kasıt nedir, diye Meclis müzakerelerine başvurulur. Şimdi, yarınki Meclis tatbikatında ki, elimizdeki Cumhuriyetin kuruluşundan beri Meclis çalışmalarını içine almıştır. Bunun da en az onun kadar hattâ daha fazla bir müddeti yeni çıkacak İktüzüğün kapsaması istenir, şu görüşte malûl olarak çıkarsa ve Meclisin buradaki görüşü bir tarafta ekseriyetin, «kendi dediğimi yaptıracağım,» öbür tarafta da muhalefetin; «hayır yaptıramazsın» düşüncüsü içerisinde çıkarsa yarın bu İktüzük tatbik edilemez. Bundan sonraki gelecek Meclislere kötü örnek olur, tatbikatta yanlış misal olur. Bunun üzerinde sarahatla durmak lâzım.

Muhterem arkadaşlarım; Komisyon değişikliğinde bir husus nazara alınmıştır, bu da; kanunlar daha evvel tek Meclis devresindeki şimdiki tatbik edilen İktüzük hükümlerine göre iki görüşmeye tabi idi. Bu yüzden birçok kanunlar, hele şu son devrede ivedilik teklifi verilmekten âdetâ çıkmaz duruma gelmişti. Halbuki, Meclislerimiz çifttir. Anayasadaki bu hüküm, ki biz, parti olarak Senatonun kaldırılması kanaati içindeyiz ve biz bunu açıklıkla belirtmişizdir. Bugünkü hüküm devam ettiği müddet içerisinde iki Mecliste ayrı ayrı görüşmeye tabi olan ve hattâ Senatoda bir kısım değişiklikler olduğu takdirde tekrar birtakım komisyon ve Meclis görüşmelerine sahne olan, vasıta ve imkân veren kanunlar ve maddeleri iki defa görüşülmesi hususu yerine getirilmektedir.

Bu bakımdan halihazır Anayasa hükümleri muvacehesinde ivedilik gibi bir durumun mevcudiyetini ortadan kaldırmak meselesinde kanunların iki görüşmeye tabi olma esası ortadan kaldırıldığı takdirde ki, 103 ncü maddede getirilen teklifte bu mevcuttu, Anayasa Komisyonunun Alt Komisyonun da şahsan teklif sahibi olarak bu mevzuda kendilerine bilgi vermiştim, bunu nazara alarak bu ciheti kaldırmıştır. Böylece maddelerin müzakeresi daha rahat olarak sağlanmış olacaktır ve o zaman artık ivedilik kabul edilsin mi edilmesin mi, öncelik verilsin mi, verilmesin mi gibi birtakım münakaşaların da olmasına meydan verilmiş olacaktır.

Teklif hazırlanırken hangi esaslara bağlı kalarak hazırlandığı noktasında da bilgi sahibi olmamız lâzım.

Bilindiği üzere, bugünkü tatbik edilen ve Anayasanın geçici 3 ncü maddesine göre geçici tüzük olarak kabul edeceğimiz tüzük 236 anamaddeye sahiptir, burada 120 tane de dip notu vardır. Tatbikatta Meclis Başkanı ve Başkanvekilleri Meclis faaliyetlerini idare ederken bu tatbikatı, bu dip notlarını nazarı itibare almak suretiyle Meclis çalışmalarını idare etmektedirler. Bu da sırayla olmadığı, zamanla bu tatbikat ve dip notları meydana geldiği için hangi madde ile arasında irtibatı vardır noktasında Başkanların ve dikkatli arkadaşlarımızın dışında her milletvekilinin bileceği bir husus değildir. Bu yönüyle bir İktüzük teklifi

ile, bunlardan da istifade etmek suretiyle yeni birtakım hükümler getirilmek yoluna gidilmiş ve Meclisin bugüne kadar teamül haline gelen kabul ettiği tatbikat yeni İktüzük hükümleri içerisinde dâhil edilmek istenmiştir.

Bu yönüyle teklif 272 asıl 6 da geçici madde ile 280 maddeyi muhteva olarak Anayasa Komisyonuna gelmiştir, Anayasa Komisyonu ise, bunu 162 maddeye indirmiştir. Bu 162 maddeye indiriş şu şekilde olmuştur; bir kısım maddeler çıkarılmış, bir kısım maddelerin hükümleri de bir başka maddeye fıkra olarak eklenmiştir. Ama, bu haliyle dahi birtakım hususların eksik kaldığı olabilir, bunları da müzakereler sırasında tamamlama durumuna gideceğiz. Bu arada şu ciheti arz edeyim; zannediyorum bu, Mecliste biraz fırtına koparacak husus; Komisyon adedinin indirilmesi meselesinde olacaktır ve bir husus daha var, 10 tane asıl komisyon kabul edilmiş, geçici komisyonlar, karma komisyonlar mevzuu bir tarafa kaldırılmış, komisyonların kısa zamanda faaliyet yapması nazarı itibara alınmış, yalnız plân mevzuunda ayrı bir komisyon mevcudolması gerekirken, bu hususta Anayasanın hükümleri sarıhken ve bu sarıh olduğu için de biz, teklifimize bu yolda - Meclis Başkanı da buradadır - birtakım maddeler koymuşken, Anayasa Komisyonu bunu tay etmiştir. Bütçe Komisyonunda uzun vâdeli plânla yapılacak değişiklikler meselesi aynı yerde görüşülme gibi bir duruma girecektir.

Şimdi, Anayasada bu mevzuda buna paralel bir değişiklik yapılmadığı takdirde, İktüzüğün hükümleri bu şartlar altında çıktığı takdirde uzun vâdeli plânın değişikliklerin teklifi - bu daha ilerde de olacaktır - bu şekilde görüşme durumunda olduğu takdirde Anayasaya bir uygunluk taşıma durumunda olmayacaktır. Bu yönüyle biz onun için diyoruz ki, Anayasa değişikliğinde birtakım hususlarda mutabakat sağlayalım ve bunu biran evvel getirelim, buradan geçirelim ki, bu değişiklikler muvacehesinde İktüzük daha tatbik imkânına sahip bir durum içerisinde çıkma durumunda olsun.

BAŞKAN — Açık oyunu kullanmamış sayın üye var mı efendim?.. Yok. Oylama işlemi bitmiştir efendim.

Devam buyurun Sayın İmer.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Bu vesile ile tekrar ifade etmek isterim; İktüzüğün umumî hükmü üzerinde konuşuyoruz.. Şu zamana kadar arz ettiğim hususlar İktüzük teklifinin ne kadar mühim bir mesele olduğunu gösterir. Bizatihi 20 ay gibi bir zamanı Komisyonunda almış olması dahi bunu gösterir. Daha evvel de ifade etmiş olduğumuz veçhile biz, Anayasadaki bir gensoru meselesindeki değişiklik mevzuu ortaya atıldığı zaman bu bir neticeye varsın, partilerarası bir neticeye varsın, Anayasa Komisyonu bir neticeye varsın, Meclislerden bu çıksın diye bekledik, bekledik... Bunun aksi hiç bir zaman iddia edilemez bekledik... Şimdi ne yapıyoruz, beklemeyelim. Bu, tatbik edilen İktüzükle bugüne kadar 1969 seçimlerinden bu yana üç defa Anayasa değişikliği geçmiştir. Birisi partilere yardım mevzuu ile ilgili olarak, bir diğer Nihat Erim Hükümeti zamanında gelmiş olarak, nihayet de bir diğer değişiklik durumu mevzuubahis olmuştur... Üç defa değişiklik teklifi geçirilmiş bu getirecek olanlar belki dördüncüyü bulacak.

Şimdi, biz bu mutabakatı temin etmezsek ne olur? Birtakım görüşülecek kanunlar var, bu kanun tasarılarının görüşülmesi geri kalır. Bugün içerisinde bulunduğumuz bir durum mevcut. 12 Mart sonrası hükümetlerinin tereküp tarzının dahi münakaşa mevzuu olduğu bir zamandayız. Görüşülmelerde müzakerelerin zaman aldığı ve memleketin bir an evvel huzura ve seçim vasatına girmesinden bahsedilen, bu mevzuda çeşitli spekülasyonların yapıldığı bir devredeyiz. Bunun içerisinde bir Sıkıyönetim var. Bu sıkıyönetimle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi Sıkıyönetim Mahkemelerinin Sıkıyönetim devam ettikten sonra kalktığına göre burada devam eden davaların askerî mahkemelerde devam edeceğine dair son çıkan Sıkıyönetim Kanununun hükmü iptal edilmiştir. Bu mevzu mühimdir, bunun ehemmiyetini burada Hükümet de arz etmiş, çeşitli partiler de bu mevzuda fikirlerini serdetmişlerdir. Bu husustaki bir değişiklik Anayasada mevzuubahistir. Diğer taraftan Anayasada son değişiklik meseleleri olarak Ordunun disiplini ile ilgili mevzular vardır. Diğer taraftan evvelâ huzurun sağlanması, anarşik ortamın kaldırılması sonra reform tasarılarının çıkarılması keyfiyeti vardır. Öncelik ve eğer devamlılık mevzuubahisse

bunlar da olacaktır ve bir kısım reform kanunu ve Anayasa gereğince çıkması icabeden Yargıtay Kanunu, Danıştay Kanunu, Askerî Yargıtay Kanunu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu ve buna mümasil Yüksek Hâkimler Kurulu Kanunu gibi birtakım büyük anakanunlar, Anayasanın muayyen zamanda çıkmasını öngördüğü kanunlar müddeti içerisinde (pek az aşmakla beraber) gayet rahat bu İktüzükle çıkarılmıştır. O bakımdan, bu kadar müstaceliyetle yeni İktüzüğü «Şimdi görüşelim de görüşelim» demenin mânasını kavramak, hele birtakım Anayasa değişiklikleri gelecekken bunu anlamak hakikaten bizim için müşkül olmaktadır. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Bir taraftan sıkıyönetim mahkemeleri çalışıyor. Burada çalışanlara fazla mesai verilmesi hakkında tasarı Bütçe Komisyonunda öncelik ve ivedilikle görüşülmüş, Meclis gündemine girmiş sıra bekliyor. Yarın belki sıkıyönetim kalkacak, kanun arkadan mı gelecek; islim arkadan gelsin diye?.. Bunların doğan hakları; bugünkü vaziyetteki hakları ne olacak?

Burada kanunun bahsettiği birtakım haklardan istifade etmek, Anyasadaki birtakım hükümler mevzuunda, Meclis bizatihi kendisini alâkadar eden bir mevzuda kanunu çıkarmıştır. İşçi mevzuunda, memur mevzuunda birtakım hükümler ve kanunlar müstaceliyetle çıkarılmıştır. Acaba bunlar onlardan daha mı az ehemmiyet taşımaktadır? Bu şekilde hareket edildiği ve sadece Meclisin kendi çalışmasını biraz daha rahat şartlara bağlayacak bir İktüzüğün kabulü meselesinde öncelik de öncelik, devamlılık da devamlılık diye direnilirse bunlar geri kalacaktır. O zaman da bunun geri kalmasının müsebbibi biz olmayacağız. (D. P. sıralarından, «Bravo» sesleri)

Açıklıkla; çünkü biz diyoruz ki, İktüzük hükümleri, sözlerimin başında da oldu, ona geleceğim Sayın Sabit Osman Avcı, çok enteresan bir durum...

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) — Bana niye hitabediyorsun. İktüzüğü hazırlarken beraber değil miydik?..

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Onu söyleyeceğim. Burada mevzuubahis ettik, arkadaşın birisi o mevzuda söz söyledi, cevabını verdik.

OSMAN ÖZER (İstanbul) — Grubuna söyle, Grubuna. Biz rahatsız oluyoruz.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Ben Meclise söylüyorum.

SAMET GÜLDOĞAN (Elâzığ) — Meclis Başkanının hatibe sataştığı nerede görülmüş?..

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum lütfen müdahale etmeyiniz.

Sayın İmer, yine girişteki beyanınıza döndünüz gibi geliyor bana. Lütfen konuya....

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Şimdi, bu mevzu ile ilgili olarak şu ciheti arz edeyim. Biz diyoruz ki, bunun üzerinde ısrarla durulmasın.

Tümü hakkında konuşuyoruz Sayın Başkan. Eğer zamanımız tahdit edilecekse o ayrı mevzu.

BAŞKAN — Hayır, zaman tahdidi yok sayın İmer, yanlış anlaşılmasın. Zaman tahdidi yok, konu tahdidi var. Konumuz; İktüzük teklifinin tümü üzerinde müzakeredir. Bunu müzakere edelim mi, etmeyelim mi safhasını geçirdik...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Sayın Başkan, ben sözlerime başlarken, bu çetir düşünceleri değil, mütalâaları peşinen önlemek kastıyla, İktüzüğe muhalif olmamamıza, İktüzüğün çıkmasını istememize rağmen neden İktüzüğün maddelerine geçilmesin noktasını izah edeceğim dedim.

BAŞKAN — Anlıyorum sayın İmer. Bunu, başka kanunları çıkaralım gerekçesiyle değil de, yine bu İktüzük gerçevesi içerisinde söyleyebilirsiniz.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Sayın Başkan, İktüzüğün Anayasa ile ilgili olup olmadığı noktasında herhalde bir görüş ayrılığımız yok.

Diğer taraftan, Anayasa'nın 85 nci maddesinin ikinci fıkrasında da bir ihtilafımız yok.

Öbür taraftan, Anayasa Mahkemesinin İktüzüğün Anayasa'ya aykırı olup olmadığını inceleme selâhiyetini haiz olduğu noktasında da bir anlaşmazlığımız yok; açık hükümler muvacehesinde. O halde, biz diyoruz ki, bir Anayasa değişikliği de mevzu bahis değil mi?.. Bir İktüzüğün çıkması meselesi birtakım spekülâsyonlara âlet edilerek, İktüzüğün çıkmamasını sağlamak suretiyle Meclis çalışmaları baltalanıyor gibi iddialar orta yere atıldığı takdirde biz de,

Anayasa'nın bir an evvel buraya getirilip görüşülmesini sağlamak ve Anayasa'ya aykırı İktüzük hükümlerinin çıkmamasını temin etmek kastıyla Anayasa değişikliğinin görüşülmesini istemek bizim en tabii hakkımızdır. Bu hak içerisinde bize yapılan iddianın karşısı olarak siz de Anayasa'yı burada getirip çıkarmamak endişesiyle hareket ediyorsunuz, dediğimizde haksızlık içerisinde mi olacağız? (DP sıralarından «Bravo» sesleri)

GÜNGÖR HUN (Sakarya) — Biz birşey demiyoruz ki...

NIHAT BAYRAMOĞLU (Bolu) — E işte can çekişiyor...

BAŞKAN — Efendim, rica ederim müdahale etmeyin.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Biz burada Meclis İktüzüğünü konuşuyoruz Bayramoğlu. Bu can çekişme acaba Meclisle mi, Grubunuzla mı ilgili? Onu bilmiyorum. Biz üzerimize almıyoruz. Söz sahibine; hele kem söz sahibine aittir.

BAŞKAN — Efendim, karşılıklı görüşmeyiniz lütfen.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Üslûbım, lisanım ve karakterim icabı olduğu için daha ötesini söylemek istemiyorum.

Muhterem Başkan, kıymetli milletvekilleri;

Burada bu İktüzük değişikliğiyle ilgili olarak bir hususu daha arz etmek durumundayız. Anayasa Komisyonu raporu ve görüşülme mevzuu, verdikleri önergeyle paralel olarak, o kadar acele olmuş ki, getirilen İktüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu 763 sıra sayısını taşıyor. Ayrıca 763'e 1 neî eki olarak bir de fihrist dağıtılma durumuna girilmiş. Yani o kadar öncelik içerisinde, o kadar çabukluk içerisinde ki, yeni dağıtıldı. Bu faydalı bir husustur. İktüzük gibi ihtisas isteyen ve bir komisyonda aylarca görüşülen, Anayasa Komisyonunda yine bir süreyi alan bir mevzuda, bunun hükümlerine ıttıla kesbedebilmek için bir fihrist hakikaten lüzumludur ve bunun yapılması yerindedir.

Yalnız bu vesileyle şu noktaya tekrar işaret etmek isterim. Komisyonlar faaliyetlerini ciddi surette yapmak ve buraya mümkün olduğu kadar noksansız tekliflerle gelmek durumundadırlar. Bunu bir tezyif veya menfi

yönden bir tenkit maksadıyle değil, komisyonların gelişmesinde bir ikaz yönüyle ele alıyor ve Anayasa Komisyonu burada temsil edilme durumunda olduğu için kendilerine bu ciheti hatırlatmak lüzumunu hissediyorum.

İktüzüğün, Anayasa Komisyonunun değişmesine göre, 162 maddeden ibaret olduğunu belirtmiştik. Bu, 16 kısma bölünmüştür. Ayrıca kısımlar arası bölümler yapılmış ve bu tertiple maddeler arası ittırad sağlama durumuna girilmiştir.

Bir ciheti daha arz etmek istiyorum ki, bu partimizin görüşü olarak şahsen yapmış olduğumuz tekliflerin de nazarı dikkate alınması ile, uzun süre Meclis Reisliği yapmış olan Genel Başkanımızın da üzerinde durduğu bir husus olarak Partilerarası Komisyonunda teklif mevzuunda ileriye sürülmüş ve kabule şayan bulunmuştur; gerek Komisyonea, gerek Anayasa Komisyonunca. Bu da, meclislerin seçime gitme mevzuunda, bilhassa erken seçime gitme mevzuundaki alacakları kararların hangi şartlar altında alınacağı ve hukukî yönden, İktüzük yönünden hangi şartlar altında müzakere edilip, hangi hükme bağlanacağı meselesidir. Buna ait hüküm aşıktaydı. Bu husus yeni getirilen İktüzükteki bir hükümle bir şekle bağlanmış ve böylece bugünkü tatbik edilen İktüzükteki bir eksiklik giderilmiş bulunmaktadır. Bizim, teklif sahibi olarak getirdiğimiz madde hükmüyle Anayasa Komisyonunun getirdiği hüküm arasında değişiklik olmuştur. Bu husustaki görüşümüzü, teklif sahibi olarak, o madde görüşülürken ayrıca ifade edeceğiz; parti olarak ve şahıs olarak.

Anayasa Komisyonunca hazırlanan raporda birinci kısım genel hükümler ve tarifler.

İkinci kısım, Millet Meclisinin kuruluşu. Birinci bölüm Başkanlık Divanı. İkinci bölüm, siyasi parti grupları ve Danışma Kurulu. Üçüncü bölüm, komisyonlar.

Üçüncü kısım, genel kurul çalışmaları.

Dördüncü kısım, kanunların yapılması.

Beşinci kısım özel hükümler.

Altıncı kısım dört bölüme ayrılmıştır: Birinci bölüm denetim yolları. İkinci bölüm genel görüşme. Üçüncü bölüm Meclis araştırması. Dördüncü bölüm güven istemi ve nihayet beşinci bölümü gensoru mevzuu ki, burada ısrarla

üzerinde durduğumuz ve teklifi getiren komisyonun Anayasa değişikliğine esas alarak faaliyetini bir ara durdurduğu gensoru mevzuu... Anayasada değişiklik olacak diye beklediği mevzu.

Devam ediyorum: Yedinci kısım, yasama dokunulmazlığının kaldırılması ve milletvekilliğinin düşmesi.

Sekizinci kısım, oylamalar ve seçimler. Bu da iki bölüme ayrılıyor. Birinci bölüm, oylamalar, ikinci bölüm seçimler.

Dokuzuncu kısım, devam ve izin mevzuunu hallediyor.

Onuncu kısım, tutanaklarla ilgilidir.

Onbirinci kısım disiplin cezalarını getirmektedir. Bu mevzuda da üzerinde duracağımız hususlar vardır ve bu içtüzük teklifinin gerek da ha evvelki komisyonun, gerekse Anayasa Komisyonunun değiştirmişinde Meclis üyelerini yakından ilgilendiren birtakım cihetleri vardır. Ben, kıymetli arkadaşlarımın bu maddeleri gayet dikkat ve itina ile, irtibat kurmak suretiyle, okumaları ciheti üzerinde duracağım parti olarak.

Onikinci kısım, kolluk işleri.

Onüçüncü kısım, Millet Meclisinin içişimleri. Birinci bölümü, idarî işler. İkinci bölümü, milletvekilliğiyle ilgili belgeler ve işaretler; 3 nci bölüm mali işlere ayrılmıştır. 14 ncü kısım çeşitli hükümleri getirmektedir.

SABRİ YAHŞİ (Kocaeli) — Yok mu bizim elimizde bunlar? (A. P. sıralarından yer yer söylenmeler)

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Sayın Başkan, yine muhterem arkadaşlar söylenmeye başladılar.

Arkadaşlar, kanun tasarıları da elimizdedir. Gelelim buraya, umumu hakkında «kabul edenler... Etmeyenler...», maddeler hakkında, «kabul edenler... Etmeyenler...» deyip müzakeresini yapmadan çıkaram, olmaz mı? «Milletvekilleri zaten biliyor» diyelim; yaparız bunu da. (A. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum, rica ediyorum...

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Beyler, bir hususta mutabakata varalım; birbirimize karşılıklı hürmet etmek durumundayız. Biz, burada ekseriyetin verdiği ve karşısında

bulunmamıza rağmen, kabul edilen öncelik ve devamlılıkla çalışma meselesinde Meclisin müzakerelerine iştirak durumundayız ve buna uyuyoruz. O halde sizin bu kanaatinize uymayanlara da, sizin de bundan 2000 sene evvel bu fikre varmış olan insanların düşüncüsü içerisinde; «sizinle aynı kanaati paylaşmıyorum ama kanaatinizi, fikrinizi müdafaa etme hürriyetinizi sonuna kadar savunacağım» diyen zihniyetle düşünüp hareket etmenizi rica edeceğim. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, gülüşmeler)

Birtakım mevzuları burada hatırlatmak mecburiyetinde kalıyorsak, her halde bu bizim bu husustaki kararlılık ve ısrarlılığımızdan değil, ortaya çıkan mevzular ve söylenen sözler dolayısıyledir.

Muhterem arkadaşlar, mesele ve mevzuun incelenmesi, sadece bu noktalara münhasır kalmayacaktır. Bu meselenin müzakeresi devam edecektir. Birtakım arkadaşların burada bu Meclis müzakerelerinin devamı mevzuunda bir sabırsızlık içerisinde olduğunu görüyoruz.

NECATİ KALAYCIOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, vakit doldu.

AHMET ÇAKMAK (Bolu) — Doğru söylüyorsunuz ama, onu sağa dön de söyle.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Mecliste içtüzük veya tatbik ahkâmı içerisinde konuşulurken sağ tarafa mı bakılır, sol tarafa mı bakılır diye - biraz evvel söyleyen arkadaşımızın sözleri muvacehesinde - bir hususun neye dölmüştüğünü biliyorum.

AHMET ÇAKMAK (Bolu) — Konuya dön konuya.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, mevzu üzerindeki görüşlerimiz, esas hakkındaki görüşlerde de içtüzük hükümlerine göre görüşme haklarımız baki kalmak üzere, mevcuttur. İcabettiği takdirde esası hakkında tekrar görüşlerimizi arz etmek durumunda olacağız. Burada sözümü bağlayacağım, yalnız şunu arz etmek isterim.

Sözlerimin başında yine söyledim, burada bulunmayan arkadaşlarımız bu meseleyi belki aynı ölçüler içerisinde ele almamış olabilirler. (D. P. sıralarından «Vakit tamamdır» sesleri)

Sayın Başkanım, zamanı geçirmek istemiyorum, bağlayacağım.

BAŞKAN — Efendim, 19,30'a kadar devam edecektir; Sayın İmer buyurunuz.

NECATİ KALAYCIOĞLU (Konya) — O yarın için Sayın Başkan, bugün 19,00'a kadar olması lâzım.

BAŞKAN — Hayır efendim değil.

MUSTAFA VEDAT ÖNSAL (Salkarya) — Sayın Başkan, yarından itibaren saat 10,30, 19,30 şeklinde; bugün saat 15,00'te başladı, 19,00'da bitmesi lâzımdır.

BAŞKAN — Efendim, müsaade ederseniz oyladığım önergeyi okuyayım tereddütler izale edilsin efendim :

«İçtüzük teklifinin görüşülmesine 6 Aralık 1972 Çarşamba» (bugün) saat 15'te başlanmasına ve konunun bitimine kadar Genel Kurul çalışmalarının Cumartesi, pazar hariç olmak üzere - her gün saat 10 - 13 ve 15 - 19.30 arasında yapılmasına... şeklinde olduğuna göre çalışmamızı 19.30'da bitireceğiz efendim.

Devam ediniz efendim, buyurunuz.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Sayın Başkan, size de belirttiğim üzere, Meclis çalışma saatinde yarına bir erteleme yapılması ve Meclis çalışmasının daha fazla uzaması kayıt ve şartıyla sözlerimi bağlama durumundaki beyanım bununla ilişkilidir. Bu husustaki fikir ve kanaatlerimi zaman meselesi müsaait olduğu ölçüler içerisinde bugün bitirme durumunda olacağım ve bu suretle de Meclisin normal mesaisinin dışına, yani kabul edilen mesainin dışına taşma durumu içerisinde olmaya çağım.

Bizim konuşmalarımızda birtakım ehemmiyetli mevzuların uzatıldığı veya başka bir düşünüş içerisinde kısaltılması lâzım geldiği gibi kanaatlere sahip olan arkadaşlarımızın bu Meclisin birtakım mevzularda 6 - 7 saatlik konuşmalara muhatap olduğunu ve hattâ bunların kişilerin şahsî durumlarını alakadar eden mevzularda olduğunu ve bu sebeple Meclis mesaisinin sabahlara kadar devam ettiğini de hatırlatmak isterim. Her halde söylediğim sözlerin mânası...

SALİH AYĞÜN (Amasya) — Konuyla ilgili konuş.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Pek fazla derin olmamakla beraber anlaşılmıştır.

SABRİ YAHSİ (Kocaeli) — Sermaye bitti, fihristi oku fihristi.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, bu maddelere geçilmeme mevzuundaki partimizin düşüncelerini, Meclis dışında Umumî Efkâra arz etmiş bulunmaktayız ama, Meclisin de bu mevzuda bir kamaate sahip olması ve Meclis zabıtlarına da derci yönünden partimizin bu yoldaki görüşlerini burada da arz etmek isterim.

Yapılan toplantı İçtüzükle ilgilidir ve şöyledir :

«Bu toplantıda Anayasa değişiklikleri, reformlar ve Devlet güvenliğini ilgilendiren çok önemli tasarımlar varken, Meclis İçtüzüğü gibi büyük hacimde bir konunun Meclise getirilmesi üzerine doğan durum incelenmiştir. Yapılan müzakereler neticesi D.P grubumun, bu tutum karşısında takınacağı tavır tespit edilerek aşağıdaki hususların Kamuoyuna açıklanmasına karar verilmiştir.»

AHMET ÇAKMAK (Bolu) — Bravo İmer... (AP sıralarından gülüşmeler)

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Burada yaptığım konuşmalar şahsımı değil grubumu ilzam ettiği için... Görüyorum ki, birtakım arkadaşlarımız bu mevzuyla genişliğine girdiğimizde, hâlâ bâzı meselelerde tereddüt içerisindedir. Grup tebliğimizi de burada açıklayarak belirtelim de tereddütleri izale olmuş olsun.

AHMET ÇAKMAK (Bolu) — Konuyla ne alakası vardır?

BAŞKAN — Sayın İmer, sayın İmer... (AP sıralarından gürültüler)

Efendim, rica ediyorum müsaade buyurun, benim görevimi yapmama imkân verin.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Umumî görüşlerimizi...

BAŞKAN — Sayın İmer, muhterem İmer, lütfediniz, konuşmanızın başında da vâkı uyarılarını gereğince, konu üzerinde görüşünüz. Grup tebliği aslında Kamuoyuna da duyurulmuştur, Yüce Meclisin de malûmudur ve konuyla ilgili değildir İçtüzük tasarısının tümü üzerindeki görüşünüzü lütfediniz efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Sayın Başkan ben burada mevzu partimizin görüşü olarak belirtiyorum ve zannediyorum ki...

BAŞKAN — Zaten grup adına görüşüyorsunuz.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Ve zannediyorum ki, buradaki konuşmam da sizin belirttiğiniz gibi grup adına; grubumuzun görüşünü bildiriyorum.

BAŞKAN — Anlıyorum efendim de, grubunuzun o görüşü...

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Yani bu mevzuda grubumuzun görüşünü bildiriyorum.

BAŞKAN — Sayın İmer, grubunuzun o görüşü evvelâ İktüzük mü, Anayasa mı görüşülün konusundadır. İktüzüğün görüşülmesi takarrur etmiştir. Lütfediniz beni anlamaya çalışınız.

NECATİ KALAYCIOĞLU (Konya) — Hâlâ ısrar ediyoruz.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Muhterem Başkan, okuduğum zaman açıklıkla belli olacak.

D. P. olarak Millet Meclisinde Anayasa değişikliklerinin Devletin güvenliği hâlâ kanayan bir yaranın sarılması, millî birlik ve bütünlüğümüzün korunabilmesi için gereklidir. Bu sebeple Anayasa değişikliğinin bütün konulara takdimen görüşülmesi gereklidir. Bu sebeple esastan maddelere geçilmesinin karşındayız. Tamam mı?..

SABRİ YAHŞİ (Kocaeli) — Ne alâkası var? (A. P. sıralarından gürültüler)

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Anayasa değişikliklerini görüşen partiler arası komisyon çalışmaları ikmal edilmiştir veya ikmal edilmek üzeredir. Önümüzdeki günlerde bu konunun Meclis gündemine alınabilmesi mümkün iken, Meclis tüzüğü gibi ikinci derecede önemli fakat büyük hacimde bir konunun görüşülmeye başlanması, hele şimdiki gibi öncelikle ve devamlı olarak görüşülmeye başlanması, Anayasa değişikliklerinin süratle gerçekleşmesini tehlikeye düşürecektir. Çünkü bir taraf çıkarmaya çalışacak, öbür taraf bunun karşısında Anayasanın çıkarılmasını isteyecek; Anayasa değişiklikleri komisyonda görüşülecek, Meclis gündemine gelecek ve siz hâlâ İktüzüğü görüşmeye devam edeceksiniz.

MUSTAFA VEDAT ÖNSAL (Sakarya) — Bravo, maksatları o.

SAMET GÜLDOĞAN (Elâzığ) — Maksatları Anayasayı sabote etmek.

GÜNGÖR HUN (Sakarya) — Onu biz takdir ederiz.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) — Evet, Anayasa değişiklikleri Meclis İktüzüğünde yeniden bazı değişiklikler yapılmasını gerekli kılacaktır.

Bunun, İktüzüğün bugünkü durumuyla her halde ilişkisi var Sayın Başkan. Biz de başından beri bunu iddia ediyoruz, diyoruz ki, «Anayasa değişikliklerinde İktüzüğün yeniden değiştirilmesini esas alan birtakım değişiklikler var; o bakımdan maddelere geçilmesin ve teklif ettik Anayasa Komisyonu Tüzük teklifini geri alsın,» diye. Çünkü müzakerelerin önceliğine ve Cumartesi ve Pazar haricindeki günlerde çalışma saatleri içinde devamlılığına karar verilmiştir. Yarın Anayasa değişikliği geldiğinde çok müşkül durumda kalacaksınız. Her halde o zaman, bugün Tüzük teklifinin öncelikle ve devamlı şekilde görüşülmesi için rey verenler bunu halletme çaresine başvuracaklardır ama, mızrak çuvala nasıl sığacaktır bilmiyorum. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Bu bakımdan Anayasa değişikliğini müteakip İktüzüğün bir defa daha ele alınması mecburiyeti doğacaktır.

Gündeminde süratle çıkarılması gerekli birçok önemli konu varken - ki, bahsettim burada bu kanunlardan - İktüzüğün Meclisimizi iki defa ve uzun süre meşgul edecek tarzda ele alınmasının sebebinin izahta güçlük var.

Bu sebeple, geçen defa öncelikle görüşülmesi mevzuunda olsun, bu defaki devamlılık mevzuunda olsun, ısrarla yine aynı şekilde ısrarla karşı çıkmak durumundayız.

Biz burada mesele ve mevzuun vüsatını yarın bundan pişmanlık duyulmaması için anlatmaya gayret ediyoruz ve konuşmamızın biraz uzamış olması, biraz değil hattâ, 6 - 7 saatlik konuşmalara alışık olanların, hele sunuş konuşmalarına alışık olanların bizim 1,5 saatlik konuşmamızı dinlememekteki sebeplerini izahta güçlük çekiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Kubilay İmer, lütfen konuya gelin efendim.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devamla) Biz burada, kaldı ki, İktüzüğün bize verdiği imkânlar muvacehesinde, daha evvel de be-

İlirttiğimiz gibi, bu hakları kullanmak suretiyle, nasıl siz A. P.'ndeki rey veren arkadaşlarıma söylüyorum - bunu İktüzüğün nasıl önce çıkarmak, devamlı müzakere yapmak niyetinde iseniz, biz de bunun aksini yerine getirmek niyeti içindeyiz. Siz ne kadar haklı iseniz biz de o derece haklıyız; siz ne derece haksız iseniz, biz de o derece haksızız. Parti mevzuunu kaldıralım, lehte ve aleyhte rey veren milletvekili arkadaşlar için aynı mevzuu söyleyelim. Lehte oy verenler ne derece haklı ise, aleyhte oy verenler o derece haklı; lehte oy verenler ne derece haksız ise aleyhte oy verenler de o derecede haksız olur; aynı ölçüler içerisinde. Kimse'nin kimseye tân etmeye hakkı yoktur.

SABAHATTİN ARAS (Erzurum) — Sayın Başkanım, İktüzükte bunun yeri var mı

ORHAN CEMAL FERSOY (İstanbul) — Sayın Başkan, kanunun tümü üzerinde görüşüyoruz

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla) — Biz kanunun tümü üzerinde görüşüyoruz. Ben burada bahsettim...

BAŞKAN — Sayın İmer, lütfen cevap vermeyiniz efendim, rica ederim, tümü üzerinde görüşünüz.

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla) — Kanunun tümünü bırakalım; gündemin gündem dışı konuşmalarla ve gündem dışı konuşmaların bugünkü İktüzüğe göre mahiyeti ile hiç alakası olmayan mevzularla Meclisin meşgul edildiğini gayet iyi bilmekteyiz. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

SABRİ YAHŞİ (Kocaeli) — Senin heykelini dikecekler.

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla) — Bu yönüyle biz Anayasa değişikliklerine takdimen İktüzük teklifinin bu şekilde devamlı olarak öncelikle görüşülmesini temin gayretlerini, parti olarak maksatlı bulmaktayız. Bu gayretler Anayasada yapılması düşünülen değişiklikleri geciktirmek ve engellemek maksadına mâtuftur. (A. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın İmer, bunlar da konu dışı olduğu halde yine söylediniz daha evvel bunları efendim.

MUSA DOĞAN (Kars) — Sil baştan..

BAŞKAN — Size hitap etmedim ki, Sayın Doğan.

MUSA DOĞAN (Kars) — Ben de size söylemiyorum.

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla) — Sayın Başkan, size söylememişler. Kürsüde konuşan hatibe yapılan bir ithamın cevabını ben vermiyeyim, siz verin efendim.

BAŞKAN — Bir itham yapılmadı. Ben bir arkadaşımızın..

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla) — Siz sordunuz, size söylemediğini beyan etti.

BAŞKAN — Gayet tabii, ben size söyledim efendim, diğer Sayın üyeye söylemedim bir şey. Onun için arkadaşımızın söze karışmasını yersiz buldum, onu belirttim.

ORHAN CEMAL FERSOY (İstanbul) — Sözü bitti her halde, Sayın Başkan.

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla) — Muhterem Başkan, kıymetli milletvekilleri, Anayasa mevzuuyla ilgisi olan İktüzüğün yeni değişikliğinde komisyonların çalışma tarz ve şekillerine yeni bir vechе verilmiştir. Burada şunu arz etmek isterim ki, İktüzük değişikliği teklifini 20 ay görüşen bir komisyonda her toplantısını takibeden ve her maddesi üzerinde fikir sahibi olanın söyleyeceklerinde bir tükene me mevzubahis değildir. İcabederse çok daha geniş olarak bunun üzerinde izahat verme durumu mevcuttur, ama ne kadar enteresan ki, bu mevzuda İktüzüğün yeni değişikliklerinin neleri getirdiğini bilmeyenler konuşanın, bu mevzuda kanun teklifi getirenin getirilen teklifi bilmediği veyahut onun içerisindeki hususlarda ortaya sürülecek cihetleri bulamadığı gibi bir iddianın sahibi olmuşlardır. Ben bunu mantık ölçüleri içerisinde görmüyorum. Bu söylenen sözün kıymet derecesini, kıymet hükmünü bilmekle beraber burada Meclis önünde söylemeyi şahsıma, lisanıma, üslûbuma ve karakterime yakıştıramadığım için söylemiyorum. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Muhterem arkadaşlarım, komisyonların çalışmalarında bir husus getirilmiştir. Bu da Meclisin çalışma süresi içerisinde komisyonların toplanamayacağı gereğidir. Bu, ancak Meclis Başkanlık Divanının kararı ile olacaktır. Yeni İktüzük değişikliği teklifi ile bunun getirildiğini biliyor muydunuz?..

Komisyonlarda çalışmalar Meclis çalışma saatlerinin dışında olacaktır. Şayet bu İktüzük hükmü kabul edilmiş durumda olursa, mesele-

lerin görüşülmesinin ne şekil alacağını sizlere arz etmek isterim ve komisyon mesailerinin de ne şekilde yapılması gerekeceğini hatırlatmak isterim. Açıkça komisyonları birleştiremiyor-sunuz, yani Geçici Komisyonlar kurulamıyor, meseleler İhtisas Komisyonlarında görüşülecek. İhtisas Komisyonları Meclisin çalışma saatleri içerisinde toplantı yapamayacaklar ve Mecliste «Komisyonlarda da çalışanlar var» demek suretiyle ekseriyetin temini de yapılamayacak. Arkadaşlarımız bu ciheti de biliyorlar mıydı acaba?.. İşte bunlar bu değişiklik teklifi ile geliyor.

ORHAN DENGİZ (Uşak) — Bunları maddelerde görüşsek daha iyi olur.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Bu umumî bir mevzudur. Meclisin çalışmalarıyla ilgili bir mevzudur. Nasıl bir ivedilik mevzuu, komisyonların türekküp tarzı mevzuu bahis konusu ise, bu da Meclis çalışmalarıyla ilgili bir mevzudur. Bunun teklifte niçin getirildiği, komisyonea niçin benimsendiği hususları üzerinde maddeler geldiği zaman elbette durulacaktır, ama bir tekifin tümü üzerinde konuşulurken birtakım anaansurlara atıfta bulunmak ve gelecekteki müzakereleri o noktalar üzerine teksif etmek lâzım. Burada okudum, «Birtakım kısım ve bölümler var» dedim, bunların ayrılmasını bir sebebi var. Kısım ve bölümler arasında birtakım atıfların bir sebebi var ve dedim ki «Bugün tatbik edilmekte olan İktüzükte bulunan maddelerin dışında ona daha çok yaklaşan çok sayıda dipnotlarla doludur ve bunların arasında da bir bağlılık kurulamamıştır, sırasına göre tasnif edilmiştir.» İktüzük bir mevzuu sistematik olarak incelemektedir. Bu bakımdan ben eğer size kısım ve bölümleri okumuşsam, kastım bunu ve buradaki birliği sağlamak içindir. Bu Meclis iki türlü faaliyet gösteriyor. Birincisi Umumî Heyetiyle, ikincisi Komisyon çalışmalarıyla. Komisyonlar Meclise niyabeten vazife görüyor. Diyorum ki, «Komisyonlar Meclis çalışması içerisindeyken çalışmayacaklar, bu mevzudaki düşüştünüz ne olabilir?» Bunu hatırlatmak durumundayım. Diğer taraftan komisyon çalışmalarındaki müzakerelerin devamlılığı ve bunların yetiştirilmesi meselesi mevzu bahis. Bunlar üzerinde bilgi sahibi olmadığımız sürece birtakım öndüşünceler üzerinde hareket

etmek yersiz olacaktır. Mevzuu hafife alıp te-bessüm edenler, rahatça gülenler için söylenmiş bir sözü ben söylemedim, atalarımız söylemiş, hatırlatmak isterim. «Son gülen iyi güler» bey-ler.

ORHAN DENİZ (Kastamonu) — Doğru söy-lemişler.

NİHAD KÜRSAD (İzmir) — Seni düşün-e-rek söylemişler.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Biz burada Anayasanın gerekleri içerisinde sa-dece seçim bölgemizin değil, milletin vekilleri olduğumuzu kabul eden ve yine Anayasa gere-ğince yemin etmiş insanlar sıfatıyla konuşuyo-ruz. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Biz burada şu veya bu şekilde birtakım art niyetlerin altında kararlara gitme düşüncesi içerisinde konuşmuyoruz. Biz burada bu temele bağlı olduğumuz için milleti, ülkesi ve hâkimi-yeti ile varolan Devleti vücuda getiren hukukî müessesenin Anayasa olduğunu bildiğimiz için ve en üstün hukuk kaidesinin hukukî düşünüş içerisinde Anayasa olduğu için sık sık Anaya-saya sığınan ve hattâ bâzen Anayasadan şikâ-yet edenlere diyoruz ki, Anayasa değişiklikleri üzerinde durmak, bu İktüzük değişikliği tekli-fi üzerinde durmaktan daha önemlidir.

AHMET FUAT AZMIOĞLU (Kütahya) — O iş halloldu, Sayın İmer.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, burada kastımız, üze-rinde parti olarak ciddiyetle ve hassasiyetle durduğumuz İktüzüğün rahatlıkla ve aradaki münasebetlerin temini suretiyle ve gelecek için ihtiyaçlara cevap verecek şekilde geçmesini te-mindir. Bu Mecliste bir Anayasa değişikliği 1969 senesinden beri dördüncü defa olarak gelecek. Biz diyoruz ki, «Millet nefine hareket ediy-o-ruz» ve onun için diyoruz ki, «Kanunlarda bu şekilde alelacele çıkarıldığı için sonradan ek ve değiştirilme maddeleri ile vatandaşın anlamaya-cağı hale getirilmiştir.» Gerektiği ölçüde tet-kik yapılmadığı, Anadolu'nun tâbiri ile yangın-dan mal kaçırırçasına kanunlar çıkarılmak du-rumunda bulunduğu ve iyice incelenmediği için sonradan birtakım değişiklikler ve ek maddeler getirilmek zorunda kalmaktadır.

Biz geçen defaki Anayasa değişikliği sıra-sında da söylemiştik, bu defa da söylemiş du-

rumdayız; «Anayasa değişikliklerini yaparken tümünü birden getirelim, parça parça ve palyatif tedbirler şeklinde değil, ileriye kapsayacak ve Anayasanın devamlılığını sağlayacak şekilde getirelim» dedik. Bunlar dinlenilmediği için 6 ay sonra bir Anayasa değişikliği daha getirilmek durumunda olundu. Dahasını söyleyelim; eski Demokrat Parti mensuplarına siyasî haklarının iadesi konusunda Anayasa değişikliği meselesi Anayasa Komisyonunda ve Mecliste görüşülürken o zaman yine çabukluğa getirildiği için iyice tetkik edilmemiş, yeniden ele alınmak lüzumu içerisinde kalmıştır. Kendi siyasî haklarımızı düşünüyorsunuz da, siyasî haklardan mahrum olmuş birtakım insanların içtüzük değişikliğinden evvel siyasî haklara sahip olması gereğini Anayasa değişikliği ile getirilmesini niçin düşünmüyorsunuz? (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

ORHAN DENİZ (Kastamonu) — Ne alakası var?

BAŞKAN — Sayın İmer, konuyla hiç ilgisi yok efendim, lütfen...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — O emeğimizi biz...

AHMET FUAT AZMİOĞLU (Kütahya) — Halkın önünde konuşursunuz bunları.

BAŞKAN — Efendim rica ederim karşılıklı görüşmeyiniz. Sayın İmer...

MEHMET İSMET ANGI (Eskişehir) — Sen bunu söyleme.

BAŞKAN — Efendim rica ederim, yerinizden o şekilde müdahale etmeyiniz.

Sayın İmer lütfen konuşmanızı tamamlayınız efendim, süre de dolmuş bulunuyor.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Biz, zahmetsizce, sıkıntısını çekmeden mirasa konanlardan değiliz. (A. P. sıralarından gülüşmeler) Biz mirasına konulup da... (Başkan tarafından hatibin konuşması kesildi)

BAŞKAN — Sayın İmer rica ediyorum...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Sayın Başkan, müdahalelere cevap veriyorum.

BAŞKAN — Müsaade edin de ben cevap vereyim efendim.

Efendim, bunlar hiçbir şekilde konuyla ilgili değil. Çalışma süremiz de dolmuş bulunmaktadır. Lütfen sözlerinizi bir cümle ile tamamlayınız efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Sayın Başkan, sözlerimi bağlayıp bağlamamak bana aidolan bir mesele olmasına rağmen, mevzuu ve meseleyi...

BAŞKAN — Sayın İmer, vakit dolduğu için konuşmanızı bitirmenizi söyledim efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Meseleyi gerektiği takdirde grubumuzun hakları ölçüsünde ve Meclis müzakerelerinin verdiği imkânlar içerisinde gerek esas yönünden, gerek maddeler yönünden inceleme durumumuz ve hakkımız mahfuzdur.

Bu ölçüler içerisinde, bu düşünüş içerisinde şu ana kadar izah etmek durumunda olduğum hususlar sona ermiştir. Bu bakımdan konuşmam burada keserken, Demokratik Parti Grubu adına bitirdiğim konuşmamın sonunda Yüce Meclise partim adına saygılarımı sunarım. (D.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Musa Doğan, önergenizin konusu kalmadı her halde efendim.

MUSA DOĞAN (Kars) — Sayın Başkan, Sayın hatip «Ben sözümü kesiyorum, bitirdim» dedi.

BAŞKAN — Efendim, önergenizin konusu kalmadı diyorum. Geri alıyor musunuz?

MUSA DOĞAN (Kars) — Geri almıyorum, orada kalsın.

BAŞKAN — Peki efendim.

Muhterem arkadaşlarım, 1972 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısının yapılan açık oylamasına 274 sayın üye katılmış; 270 kabul, 1 çekinir ve 3 ret oyu kullanılmıştır. Bu suretle tasarı kanunlaşmıştır.

7 Aralık 1972 Perşembe günü saat 10,00'da toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,33